

Towarzystwo Naukowe Płockie
Biblioteka im. Zielińskich
Plac Karłowicza 16 2
09-402 PŁOCK

Materiały W. Smoleńskiego

S-1

Programy teatralne i imprez

okolicznościowych, prospekty reklam.

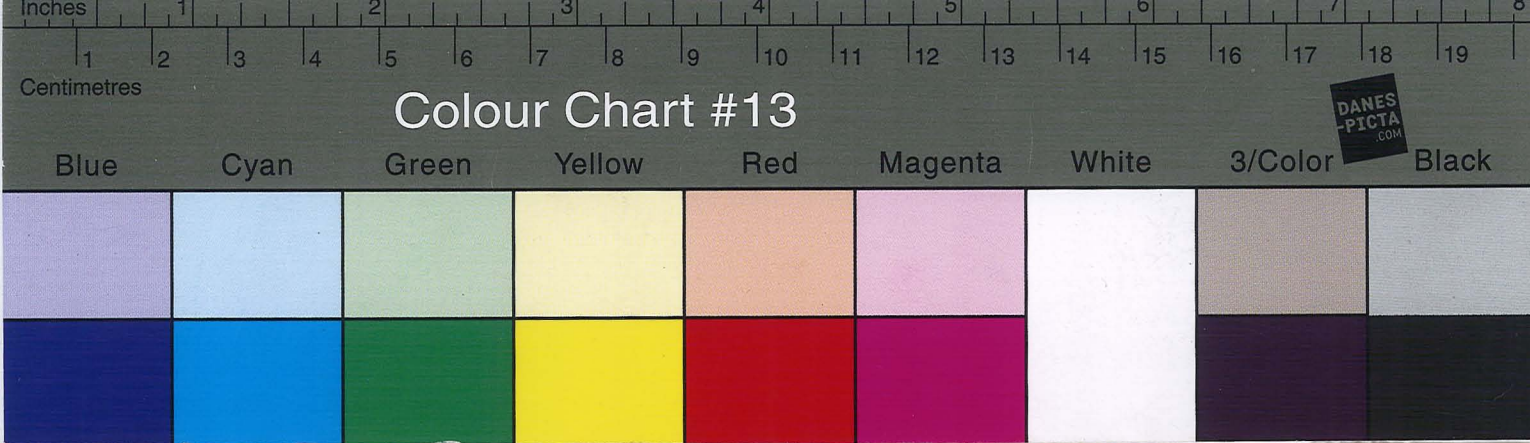
wydawnictw, ...

B.d., 1882-1925

142

142

K. K. Hof- Operntheater.

Donnerstag den 19. Juli 1883.
Außer dem Jahres-Abonnement.
Anfang halb 8 Uhr.

Der Troubadour.

Oper in vier Akten von Salvatore Cammarano, in's Deutsche übertragen von Heinrich Broch.
Musik von Josef Verdi.

Graf von Luna	.....	Hr. Horwig.
Leonore	.....	* ..*
Azucena, eine Zigeunerin	.....	Hr. Papier.
Mancico	.....	Hr. Broulik.
Ferrando	.....	Hr. Hablawek.
Inez	.....	Hr. Kaulich.
Ruiz	.....	Hr. Schmitt.
Ein alter Zigeuner	.....	Hr. Soutschef.
Ein Bote	.....	Hr. Lay.
Gefährtinnen Leonorens.	.....	
Diener des Grafen.	.....	
Krieger. Zigeuner und Zigeunerinnen.	.....	

Die Handlung spielt am Anfange des fünfzehnten Jahrhunderts, theils in Biscaya, theils in Arragonien.

Im 3. Akte: **„Zigeunertanz“** von Carl Zelle. Die Fräulein Löscher, Hauffe, Fagliero, Doré, die Herren Caron, v. Mazzantini, Winkler, Klaf A., Birkmayer A. und die Herren und Damen vom Ballet.

* * * „Leonore“ = = = = = Frl. Klein,
vom kgl. deutschen Landestheater in Prag, als Gast.

Verlaubt: Frl. Bianca Bianchi. Frl. Ceralte. Fr. Dillner. Fr. Ghnn. Fr. Kupfer. Fr. Friedrich-Materva. Hr. v. Bignio. Hr. Trappart. Hr. Magerhofer. Hr. Müller. Hr. Price. Hr. Reichmann. Hr. Kofitansky. Hr. Scaria. Hr. Sommer. Hr. Walter. Hr. Winkelmann.

Freitag den 20. **Gute Nacht Herr Pantalon.** Hierauf: **Melusine.** (Ballet.)
Anfang halb 8 Uhr.

Samstag den 21. **Der Freischütz.** „Agathe“, Frl. Klein, vom kgl. deutschen Landestheater in Prag; „Eremit“, Herr von **Reichenberg**, vom kgl. Theater in Hannover als Gäste.
(Anfang halb 8 Uhr)

Zu jeder im Repertoire angekündigten Vorstellung werden auch zwei Tage vorher, gegen Entrichtung einer Vorverkaufsgeld, Billete abgegeben, und zwar: Für Logen-sitze 1 fl., für Parquet-sitze im Parquet erste Reihe 1 fl., für jeden Sperr-sitz der anderen Plätze 50 kr., und für einen nummerirten Sitz im 4. Stock 30 kr.

Die Tageskassa ist täglich von 9 Uhr Früh bis 5 Uhr Abends geöffnet.
Kassa-Eröffnung **halb 7 Uhr.** Anfang **halb 8 Uhr.**

Programy teatralne i imprez okolicznościowych

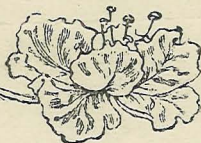
82/51

2

PROGRAM

DNIA 7 GRUDNIA 1905 R.

CZĘŚĆ I

1. a) Bethoven „Hymn do nocy”
b) Kjerulf „Góry Norweskie”
wykona potrójny kwartet „Pieśni” pod dyr.
p. F. Papiewskiego.
2. Konopnicka „Chłopskie serce”
wypowie p. T. Roland.
3. a) Paderewski „Połaty się tzy me”
b) Niewiadomski „Słowiczku mój”
odśpiewa p. Bogucka.
4. Wieniawski „Legenda”
odegra p. J. Ozimiński.

CZĘŚĆ II

1. Paderewski „Thè me varié”
odegra p. K. Jaczynowska.
2. a) Or-Ot „Sielanka”
b) Mickiewicz „Zając i żaby”
wypowie p. Mierzyska
3. Nachez „Tańce cygańskie”
odegra p. J. Ozimiński.
4. a) Duniecki „Piosnka żołnierska”
b) Tisserant „Choć nie mam pól”
odśpiewa „Pieśń”.

Akompanjuje p. Zygmunt Biliński.

TOWARZYSTWO NAUKOWE
PŁOCKIE
Płock, Plac Huratowicza Nr. 8

142

Teatr Amatorski

Z ROZPACZY

Humoreska w 1-ym akcie przez Maryana Gawalewicza

OSOBY

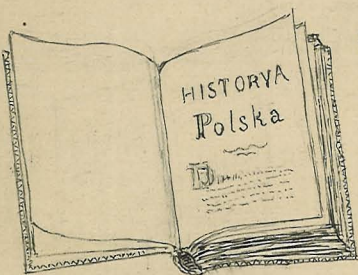
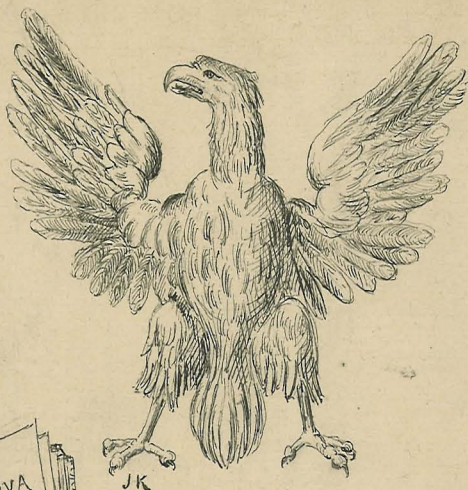
- Pelagia *p. Zofja Landau*
- Kazia *p. Zofja Kozanecka*
- Frania *p. Stefanja Krysińska*
- Henryk *p. Michał Berson*
- Czesław *p. Artur Rajzacher*
- Walery *p. Jan Gostomski*
- Mateusz służący *p. St. Pawiński*

MODEL NA BOHATERKE

Komedja w 1-ym akcie tłum. z niemiec.

OSOBY

- Teodor, pisarz dramatyczny *p. Józef Żabiński*
- Eliza, jego żona *p. Helena Skłodowska*
- Juljusz, malarz *p. Karol Kozłowski*

Handwritten signature or initials in cursive script.

142

Program.

434/57

PROGRAM

OBCHODU POWSTANIA LISTOPADOWEGO

urządzonego staraniem

Centralnego Komitetu Narodowego

w Wielkiej Sali Filharmonii

dn. 29 listopada 1916 r.

C Z Ę Ś Ć I-sza.

- 1) Jotęjko: „Bogarodzica”   wykona Orkiestra Filharmonii.
- 2) Przemówienia na temat POWSTANIA LISTOPADOWEGO —
    pp. Wacława Makowskiego
    Wacława Sieroszewskiego
    Artura Śliwińskiego
    Tadeusza Szpotańskiego

C Z Ę Ś Ć II-ga.

- 1)   a) „Boże coś Polskę”
Chopin.   b) Polonez f-m-dur
                            c) Ulubiony Marsz Poniatowskiego
  wykona Orkiestra Filharmonii.
- 2) Wiśniowski.   Strofy
  wypowie p. Helena Łącka — Pawłowska.
- 3) ————— a) Wojewoda
Chopin.   b) „Leć liście z drzewa”
  odśpiewa p. Józef Fr. Munchingr-Adam.
- 4) Klezczyński Z. „Bywaj Hetmanie.”
  wypowie p. Stanisław Brez.
- 5)   Pieśni polskie w układzie prof. W. Otto:
                            a) Polonez Kościuszki
                            b) „O Ojczyzno”
                            c) Warszawianka
  wykona Drużyna Śpiewacza T-wa prac. Handlowych
  pod dyrekcją prof. W. OTTO.
- 6) ————— „Jeszcze polska nie zginęła”
  wykona Orkiestra Filharmonii z chórem.

Orkiestrą dyrygować będzie prof. St. KAZURO.

Akompanjować będzie prof. L. URSTEIN.

Początek o godzinie 8¹⁵ punktualnie.

TOV. P.L. ...KOWE
Plock, Plac Narutowicza Nr. 6

152

Prospekty reklamowe wydawnictw, informacje
o prenumeratach i konkursach

K O N K U R S

REDAKCYI BIBLIOTEKI WARSZAWSKIÉJ.

Historja literatury narodowej, stanowiąca dzisiaj ważną gałąź wiedzy filozoficzno-historycznej i będąca przedmiotem samodzielnym nauki w szkołach średnich i uniwersytetach, otrząsnęła się nie tak dawno z krępujących ją zbyt ciasnych więzów wiadomości bibliograficznych i biograficznych. Praktyka szkół naszych, idąc za przykładem planu szkół zachodniej Europy, łączyła pierwiastkowo przedmiot ten z nauką „Wymowy i Poezyi,“ a niekiedy i z nauką „Stylu.“ Dla poznania jaknajlepszych utworów poezyi i wymowy przepisywała instrukcyja szkolna porównywanie autorów polskich z łacińskimi, niemieckimi i francuzkimi wzorami, kładąc znajomość tych literatur za niezbędny i prawie jedyny warunek kwalifikacyi nauczyciela literatury polskiej. W dziele Fel. Bentkowskiego zajmuje, obok bibliografii, wykład teoryi poezyi i prozy przeważne jeszcze miejsce. „Wielka Rada uniwersytetu Jagiellońskiego“ przeniosła w roku 1831 naukę tego przedmiotu w części do kursu historyi literatury łacińskiej (Trojański), w części zaś do kursu historyi literatury powszechnej (M. Wiszniewski). Dopiero w r. 1850 rozpoczął prof. K. Mecherzyński w uniwersytecie Jagiellońskim, a w r. 1856 prof. Antoni Małecki w uniwersytecie lwowskim osobny kurs historyi literatury polskiej.

Wobec takiego położenia rzeczy zostawała u nas tak ważna gałąź wiedzy ludzkiej na łasce amatorów i autodydaktów, którzy nie potrafili ująć jej w dokładny system naukowy, na umiejętnej metodzie oparty, jak o tém świadczą rozmaitej wartości podręczniki, z pomiędzy których nawet doświadczony pedagog nie łatwo wskazać potrafi najlepszy pod względem naukowym i pedagogicznym. Tymczasem nauka historyi literatury, wnikając z postępem badań krytycznych

coraz głębiej nietylko w osnowę dzieł pojedynczych; ale rozbierając i oceniając ich znaczenie naukowe i literackie, wzniosła się na stanowisko najświetniejszego obrazu cywilizacji i oświaty narodowej, jak tego dowodzą dzieła Villemain'a, Hettner'a, Taine'a, Brandesa i w. i.

Pierwszym warunkiem stworzenia takiego dzieła ściśle naukowego jest zbadanie samodzielne na podstawie źródeł autentycznych, podług ściślej metody naukowej wszystkich ważniejszych szczegółów życia umysłowego i głównych prądów życia dziejowego całego narodu, ujawnionego w dziełach pisarzy krajowych, ojczystych. Historia polityczna może się u nas w ostatnich latach pochlubić pewnym postępem; ale historia literatury polskiej znajduje się dotychczas w widocznym zaniedbaniu. Zaledwo kilka poważniejszych monografii oświeca wiek XVI, XVIII i XIX; w ogólnym zaś obrazie powtarzają się błędne zapatrywania dawniejsze bez dokładniejszej nowszej kontroli. W całym wreszcie łańcuchu naszego umysłowego rozwoju zaniedbano szczególnie jedno ogniwo, mianowicie wiek XVII, który, potępiony przez racjonalizm i materializm XVIII stulecia, przedstawia nam się dotychczas w tak czarnej szacie, że odstrasza od siebie umysły nawet śmiałym uczonych. Oczekując dotychczas napróżno na studyum, któreby z samoistnej inicjatywy podjąć chciało zbadanie tego przedmiotu, uważamy, po spełzłym konkursie na zadanie: „Wzór obywatela współczesnego,” za rzecz odpowiednią i dla dziejów naszego narodu pożyteczną pobudzić uczonych naszych do napisania takiego dzieła przez ogłoszenie konkursu na temat:

„Obraz historii literatury polskiej w wieku XVII.”

Autor proponowanego dzieła powinien zbadać krytycznie wszystkie gałęzie ówczesnej wiedzy narodu, wszystkie czynniki ówczesnej kultury, — powinien wykazać za pomocą samodzielnego, źródłowego krytycznego badania te okoliczności i przyczyny dziejowe, które wycisnęły na ówczesnych płodach literackich taki a nie inny charakter, takie a nie inne znamię. Nie chodzi tu jednak o zupełne wyczerpanie wszystkich drobnych szczegółów; ale o umiejętne, krytyczne uwydatnienie ważniejszych ogólniejszych idei i momentów, które przenikały tę epokę naszego życia umysłowego. Dzieło proponowane, mające jedynie cel naukowy na względzie, dalekie od dążności rehabilitowania wieku XVII historii literatury polskiej, powinno przedstawić obraz żywy — nie przesadzamy czy mniej lub więcej sympatyczny — byle prawdziwy. Porównawczy rzut oka na współczesną literaturę ościennych narodów europejskich z szerszym uwzględnieniem i porównaniem ich początkowego rozwoju z rozwojem literatury polskiej w wieku XVI ukaże naszą kulturę w prawdziwym świetle wśród kultury i cywilizacji powszechniej. Dzieło proponowane powinno przede wszystkim baczyć na to, że zadaniem jego nie może być ani szczegółowa biografia autorów, ani chronologiczne zszeregowanie tytułów dzieł; lecz, że celem jego jest przedstawienie w do-

kładnym obrazie idei tudzież form naukowych i literackich, w których się ujawniło życie narodowe w danej epoce.

Obfity materiał w dziełach bibliograficznych i biograficznych ułatwia już dzisiaj w wysokim stopniu osiągnięcie powyższego zadania. Rozpatrzenie archiwów i bibliotek mianowicie tych państw, które w w. XVII bez wytchnienia wojowały z nami i wiele dzieł szczególnie z bibliotek klasztornych jako łup wojenny przewiozły do Szwecji, Danii, Siedmiogrodu, Brandenburgii i innych, może przy danej sposobności powiększyć szereg pomników literackich z tej smutnej epoki.

Najważniejszym czynnikiem oświaty i cywilizacji danej epoki jest szkoła i metoda edukacyjna w ogóle. Szkoła ćwiczy bowiem i przysposabia przyszłych pracowników na polu nauk i literatury, przygotowuje młodzież do świadomego spełniania obowiązków obywatelskich nietylko w życiu prywatnym, ale i publicznym, w radzie i wojnie. Jeżeli dzieła znakomite są świadectwem wyższego lub niższego stopnia postępu, to historia szkół wskazuje przyczyny, dla których nie doścignęliśmy w niektórych kierunkach działalności ludzkiej tego stopnia udoskonalenia, którym się cieszą inne szczęśliwsze narody. Zaniedbanie historii szkół w literaturze dowodzi nietylko słabego interesowania się ogółu sprawą oświaty i edukacji publicznej; ale świadczy o braku planu, o braku jasnego programu w postępie metody wychowania młodych pokoleń. Pamiętając o tem, że tak jak w żadnym innym kraju nie było i w Polsce XVII wieku osobnej Zwierzchności szkolnej, (bo ministerjum oświaty jest zdobyczą dopiero nowszych czasów, zdobyczą, którą nasza Komisya edukacyjna znacznie wyprzedziła), powinno dzieło proponowane przedstawić w krytycznym przeglądzie dokładny obraz stanu szkół i metod pedagogicznych w Polsce XVII stulecia, nietylko akademickich (akademie w Krakowie, Wilnie, Zamościu, zreformowane kolegium Lubrańskiego w Poznaniu, kolegium w Brauensbergu, Elblągu i i.); ale i zakonnych, dysydenckich (Leszno), miejskich (Gdańsk, Toruń), klasztornych i parafialnych. Nie chodzi tu o zupełnie wyczerpującą historią szkół w Polsce XVII w.; ale o przegląd krytyczny metod w tej epoce używanych, przegląd uwzględniający rezultaty najnowszej pedagogii, będącej nauką filozoficzną, systematyczną, opierającą się na antropologii, psychologii i etyce. Dokładny obraz pracy na tem polu pozwoli autorowi ocenić samodzielnie i krytycznie zasługi i wpływ dobroczynny lub szkodliwy metody i programu wszystkich powyżej wskazanych instytucji wychowawczych i naukowych nawet w samym ich najjarliwszym antagonizmie.

Przy rozgłosnym sporze Akademii krakowskiej z Jezuitami, roznamiętniającym do dnia dzisiejszego powołanych i niepowołanych publicystów, potrzeba zbadać krytycznie, na podstawie współczesnych wiarogodnych źródeł, o ile — poza interesem czysto materialnym dota-

cy szkół — podtrzymywała ten antagonizm korporacji naukowych troskliwość o jaknajlepszą metodę nauczania, z czego pokazać się powinna różnica, jaka od samego początku istniała między metodą szkół akademickich a jezuickich, nie mniej i wszystkich innych zakładów wychowawczych w Polsce wieku XVII. Autor powinien zwrócić i na to uwagę, czy metoda i szkoły jezuickie w Polsce różniły się w czémkolwiek od zakładów jezuickich w innych krajach Europy, bo w ten sposób odkryje może przyczyny, dla których — słusznie czy niesłusznie — zjednały sobie szkoły jezuickie u nas opinią daleko nieprzychylniejszą aniżeli w innych krajach. Wyjaśniony stosunek wzajemny metod pedagogicznych owych przeróżnych zakładów naukowych w Polsce XVII stulecia uwydatni daleko dokładniej postęp urządzeń Komisji edukacyjnej i wszystkich późniejszych usiłowań polepszenia wychowania i oświecenia publicznego. Z takiego zbadania przedmiotu okaże się, czy istnieje w historii naszych szkół pewien organiczny łańcuch zasad, pojęć i metod pedagogicznych, któryby łączył ze sobą wskazane powyżej instytucje, lub czy to są disiecta membra każdorazowych obcych wzorów, mniej lub więcej umiejętnie zastosowanych do potrzeb, do stopnia społecznienia, do obyczajów i zwyczajów ludności miejscowej.

Nie podlega wątpliwości, że każdy pisarz jest obywatelem swego czasu, czyli, że współczesne stosunki polityczne i społeczne wywierają znaczny wpływ na piszących, którzy znowu, o ile na to pozwalają urzędnictwa państwowe, wpływają na rozwój interesów niemniej spraw politycznych i społecznych. Nie brak i takich pisarzy, którzy wyprzedzają swój wiek i stają się dobroczynnymi przewodnikami współczesnych pokoleń. Związku zatem pomiędzy autorami a epoką, w której żyją, zaprzeczyć nie można. Literatura np. niemiecka wieku XVI, jest odbiciem walki na polu wyobrażeń religijnych; literatura zaś francuzka pod koniec XVIII stulecia jest wyrazem walki przeróżnych interesów i ścierających się właśnie idei ekonomiczno-społecznych oraz lekkomyślnego szyderstwa ze wszystkiego, co się cieszyło dotychczas pewną powagą moralną lub polityczną. W literaturze wieku XVII musiała się odbić pewna reakcja nie tylko przeciwko pogańskiej ideologii poblakłych już humanistów wieku poprzedniego, ale i przeciwko wygórowanej zuchwałości indywidualnej w kwestiach religijnych. Potrącone tu zaledwie idee ogólne, przenikają literaturę powszechną wieku XVII.

W Polsce przyłączył się jeszcze do tego zawichrzenia umysłów prócz antagonizmu dawniejszych rodzin oligarchicznych z młodszymi oligarchami, silny nader antagonizm autonomii prowincjonalnych, tudzież gwar i popłoch nieustających prawie wojen tak ościennych jak i wewnętrznych, podsyconych wichrem podmuchów dysydenckich i oligarchicznych, tudzież podżeganych zapalczywością nieposkromionych pojedynczych ambicyi. Okoliczności takie nie sprzyjały rozwojowi życia umysłowego, bo szkoły, pozbawione bezpieczeństwa, mogły

opustoszeć, a tkliwą nutę m u z i poważną ciszę badań uczonych mogła przerażać i trwożyć wrzaskliwa surma literatury do pewnego stopnia obozowej, która nie jest bez znaczenia jako signatura temporis, ale wpływu jej na udoskonalenie lub choćby na pokierowanie umysłów dotychczas nie znamy. Zadanie to otwarte dla badacza!

Przeniesienie wśród takich stosunków stolicy z Krakowa do Warszawy, o ile jest zrozumiałem pod względem politycznym w Rzeczypospolitej, zorganizowanej ostatecznie przez akt unii lubelskiej we federację narodów, ziem i prowincyi, w której punkt ciężkości politycznej z Wielko i Mało-Polski przeniesiony został bardziej ku wschodowi na Mazowsze; o tyle nie wyjaśniono dotychczas krytycznie skutków, jakie fakt ten mógł wyrzucić na rozwój życia umysłowego społeczeństwa polskiego. Kraków, położony wśród obszernych włości panów duchownych i świeckich, miał nietylko swoje tradycje naukowe, ale znany był u postronnych i u swoich jako ognisko nauk i oświaty, szczylił się wielu drukarniami i księgarniami, a w bibliotece Jagiellońskiej posiadał obfite skarby nauk i wiedzy teologicznej, historycznej, prawniczej i matematycznej, która rozchodziła się po całym kraju. Czy Warszawa, położona wśród drobnej szlachty księstwa mazowieckiego, nie znająca wyższej szkoły nad parafialną, bez żadnej drukarni i biblioteki publicznej, nie biorąca dotychczas prawie żadnego czynnego udziału w ruchu umysłowym narodu, mogła na razie zastąpić Kraków, jako ognisko życia umysłowego? Czy są dowody jakiegokolwiek starania w tym kierunku?

I ta kwestya oczekuje krytycznego rozbioru i wynikających ztąd wniosków!

Oprócz zatem zawichrzeń wojennych i wynikającego ztąd zamieszania a nawet zmylenia drogi edukacji publicznej i opustoszenia szkół, należy zastanowić się krytycznie nad skutkami, jakie pociągnąć za sobą mogło tak nagłe, wcale nieprzygotowane przerwanie łańcucha tradycyi i sposobów pracy umysłowej, która, zależąc od racjonalnej metody pedagogicznej, potrzebuje także sprzyjających warunków zewnętrznych.

Nieprzejrany las panegiryków okolicznościowych świeckich, mó w pogrzebowych i sejmowych, broszur i traktatów polemicznych z dziedziny teologii i polityki, w różnych językach i narzeczach, jakich oprócz łaciny używały narody i plemiona zamieszkujące Rzeczpospolitą w wieku XVII, stanowić będzie dla autora nie małą trudność w uchwyceniu charakterystycznych znamion wymowy, w ogóle prozy danej epoki; sądzymy jednak, że i tę trudność przezwycięży badacz poważny, który nie będzie szukał ducha wieku w najjaskrawszych, rażących szczegółach; ale, opierając się na szerszej podstawie naukowej, będzie krytycznie badał przejawiające się w tych utworach idee i pojęcia naukowe, stylistyczne, retoryczne i estetyczne, śledząc za nimi nie w samych rażących, śmiesznych niemal szczegółach i płaskich conceptach, nie w igraszce słów i napuszystości porównań olimpijskich; lecz

w poważnym toku myśli, pojęć, wyobrażeń i loicznych dedukcyi. Tego rodzaju zabytki literackie, przechowane w nieprzejrzanej obfitości po bibliotekach prywatnych, oszczędzonych przez wojny więcej aniżeli biblioteki klasztorne, kryją w sobie dwa momenta, mianowicie retoryczny i historyczny, niekiedy z pewną przymieszką swojskiej satyry. Monumenta te wypadnie starannie odróżniać, krytycznie rozważać i według wartości oceniać, lub też—skoro się okaże utwór bez wartości dla dalszego rozwoju pojęć i zapatrywań literackich—topić go w zapomnieniu fali.

Podobnie jak w reszcie państw Europy zachodniej w XVII stuleciu używano także i w Polsce, szczególnie w dziełach naukowych języka łacińskiego, tak, że rozbiór i wykład idei, znajdujących się w dziełach łacińskich tej epoki, przez Polaków w myśli kultury swojskiej pisanych, stanowi ważną bardzo część zadania konkursowego.

Już wyżej nadmieniliśmy, że Rzeczpospolita polska w wieku XVII stanowiła federacyą różnych ludów, które mając sobie warowaną jak najzupełniejszą autonomią, występowały z całą swobodą jako osobne narody. Autor proponowanego dzieła nie przedstawiłby dokładnego obrazu życia umysłowego w Polsce wieku XVII, gdyby się chciał ograniczyć na samych tylko dziełach w języku polskim pisanych; ale powinien dostatecznie uwzględnić także i dzieła choćby nie po polsku, lecz w granicach Rzpltej w jakimkolwiek języku lub narzeczu o jej sprawach pisane. Wykazanie krytyczne wpływów wzajemnych tych ludów pod względem języka, pojęć prawnych i religijnych przyda wartości naukowej spodziewanej pracy.

Niektóre gałęzie literatury jak poezya i historia, pod pewnym względem pr a w o i polityka zwracały na siebie już dawniej uwagę uczonych polskich, tak, że autor dzieła proponowanego powinien się pilnie rachować z temi studjami. Wszystkie działy piśmiennictwa naukowego należy rozebrać ze stanowiska dzisiejszej nauki, zaznaczając jednak zawsze stopień wiedzy, na jakim się znajdowała dana nauka w historii oświaty powszechnej w wieku XVII.

Pierwszeństwo do nagrody otrzyma to dzieło, które prócz nowych rezultatów, wykazanych krytycznie w treści i formie naukowej, odznaczać się będzie dokładnością najważniejszych faktów historyczno-literackich, nie mniej powagą i spokojem w ujęciu przedmiotu, tudzież doskonałością formy zewnętrznej, przez co rozumiemy czystość i poprawność języka, potoczność i jasność stylu tudzież czytelniczą dostępność.

Nagroda konkursowa wynosi rubli 1000 (wyraźnie rubli tysiąc).

Termin składania prac w Redakcyi „Biblioteki Warszawskiej” oznacza się na dzień 1-go lutego 1886 roku.

Autorowie raczą nadsyłać prace swoje opatrzone godłem, dowolnie obranem, które znajdować się także powinno wyraźnie wypisane i na kopercie zapieczętowanej a zawierającej wewnątrz imię i nazwisko autora, ze wskazanem miejscem pobytu.

Rękopis nagrodzony pozostaje własnością autora, który obowiązany ogłosić go drukiem w ciągu roku po przyznaniu nagrody. Gdyby zaś autor tego nie uczynił, Redakcya „Biblioteki Warszawskiej” wydać może dzieło uwiecznione na swoją korzyść.

W Warszawie, dnia 23 stycznia 1884 roku.

Redakcya „Biblioteki Warszawskiej.”

Uprasza się pisma i gazety polskie w kraju i zagranicą o powtórzenie powyższego programu ogłaszającego się niniejszém zadania konkursowego.

J. K. Plebański.

767/51.

KONKURS.

Komisja utworzona przez Radę Departamentu Sprawiedliwości do przygotowania polskiej procedury cywilnej, nawiązując teraźniejszość do przeszłości i wdzięcznie wspominając pamięć pierwszego polskiego ministra sprawiedliwości Feliksa Łubieńskiego, pod którego rządami zapoczątkowaną była myśl, podejmowana przez jego następców, a obecnie realizowana przez Komisję,—na posiedzeniu swem z dnia 10 maja roku 1917 postanowiła: dla upamiętnienia swych prac, ściśle związanych z oczekiwaniem w blizkiej już przyszłości wskrzeszeniem polskiego ministerjum sprawiedliwości, ogłosić konkurs na rozprawę pod tytułem:

„Pierwszy polski minister sprawiedliwości
Feliks Łubieński i jego następcy“

i w tym celu wyłonić sąd konkursowy w składzie wszystkich członków komisji oraz zaproszonych przez kooptację: dyrektora Departamentu Sprawiedliwości i jednego członka Rady Departamentu tudzież dwóch uczonych historyków.

W wykonaniu i rozwinięciu powyższej uchwały utworzony został sąd konkursowy w następującym składzie: *Jan Jakób Litauer* (przewodniczący), *Dominik Anc*, *Stanisław Bukowiecki*, *Stanisław Car* (referent), *Jakób Glass*, *Stanisław Goldstein*, *Bolesław Pohorecki* (referent), *Bolesław Rotwand*, *Józef Siemiński* i *Władysław Smoleński*.

Rys działalności Łubieńskiego może być oparty na dotychczasowych badaniach innych autorów. Dla wyjaśnienia mało znanej działalności ministrów sprawiedliwości z epoki Królestwa Kongresowego: Tomasz Wawrzeckiego, Walentego Sobolewskiego, Marcina Badeniego, Franciszka Węgleńskiego i Ignacego Sobolewskiego—autorowie winni oprzeć swe prace na studiach archiwalnych. W miarę możliwości należy uwzględnić też i ministerjum Wiktora Rembielińskiego z okresu rewolucji. Wreszcie nie powinna być pominięta działalność Michała Woźnickiego, czynnego niejednokrotnie zastępcy ministra sprawiedliwości.

Warunki formalne konkursu są następujące:

- 1) Termin do złożenia rozprawy upływa z dniem 3 maja roku 1918.
- 2) Za najlepszą rozprawę na powyższy temat przyznana będzie nagroda w kwocie 3000 złp.
- 3) Co do rozmiarów pracy sąd nie stawia żadnych warunków, żądając jednak, aby była wyczerpująca.
- 4) Do rozprawy opatrzonej godłem należy dołączyć tem samem godłem opatrzoną kopertę zapieczętowaną z wskazaniem w niej nazwiska autora. Odpieczętowaną zostanie tylko koperta z nazwiskiem autora pracy nagrodzonej.
- 5) Autorowi nagrodzonemu służyć będzie wyłączne prawo autorskie do jego pracy. Nadto sąd konkursowy w razie potrzeby i w miarę możliwości ułatwi wydanie jej drukiem, zastrzegając ewentualne umieszczenie jej w jednym z czasopism prawniczych z uwzględnieniem honorarjum autorskiego.
- 6) Prace winny być przesyłane pod adresem przewodniczącego sądu konkursowego (Warszawa, Królewska 16).

142

214/51

10

Do Księgarni E. WENDE i S-ka w Warszawie.

Proszę o stałe przysyłanie w miarę ukazywania się „Złotej Biblioteki”.

Należność za..... tomików załączam — proszę pobrać.

Adres:

.....

.....

(Podpis czytelny)

.....

TOWARZYSTWO NAUKOWE
PŁOCKIE
Płock, Plac Narutowicza Nr. 8

142

Piękna Nr. 44.

WARSZAWA

„Przeglądu Filozoficznego”

Do Redakcji!

D R U K .

(podpis i adres wysyłającego).

Wysła:

„PRZEGLĄD FILOZOFICZNY”

Zaproszenie do przedpłaty na rok 1917.

„Przegląd Filozoficzny” w dalszym ciągu wychodzić będzie pod redakcją prof. d-ra Jana Łukasiewicza przy współudziale Warszawskiego Instytutu Filozoficznego.

Adres redakcji i administracji: Warszawa, Piękna 44.

Filja redakcji: Lwów, Uniwersytet, prof. dr. Kaz. Twardowski.

Przedpłatę przyjmują wszystkie księgarnie.

Rocznie 10 marek (16 koron).

Półrocznie 5 marek (8 koron).

11

142

Proszę o zapisanie mnie na listę abonentów „Prze-
glądu Filozoficznego”.

568

Wysyła „Przegląd Filozoficzny”
Warszawa, Piękna 44.

DRUK.

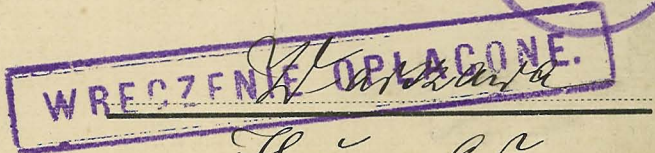

Wielmożn y Pan .....

Władysław Smoliński

WREČZENIE OPLAČONE

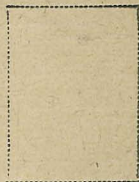
Koza 26.

POCZTÓWKA.

12

Do Administracji

EPOKI „ECH PORANNYCH“
„ECH WIECZORNYCH“

w Warszawie.

Szpitalna № 1.

Zamówienie

849/51

na bezpłatne przesyłanie pisma.

Dla bezpłatnego otrzymywania nowego wielkiego wydawnictwa, które zacznie wychodzić od Czerwca r. b. pod tytułem „Epoka” „Echa Poranne” i „Echa Wieczorne” wystarczy podanie dokładnego adresu na niniejszej karcie.

Nowe pismo będzie dostarczane 2 razy dziennie w ciągu Czerwca r. b. bezpłatnie każdemu żądającemu tego, za zwrotem kosztu odnoszenia do domu 20 kop., które należy zapłacić po otrzymaniu pierwszych numerów pisma.

Co niedziela bogato ilustrowany dodatek humorystyczny: „Nasze żarty”.

Rewir.....

Nr. rozn.

Do Administracji „Epoki”
„Ech Porannych i Wieczornych”
Szpitalna № 1.

Proszę przesyłać mi bezpłatnie na próbę w ciągu m. Czerwca „Epokę” „Echa Poranne i Wieczorne” pod adresem:

Imię i Nazwisko .....

Ulica .....

№ domu ..... Nr. m. ....

Za odnoszenie do domu zapłacę roznosicielowi za kwitem administracji 20 kop.

podpis

13

Wydawnictwo Bernarda Lesmana
Warszawa — ul. Orła Nr. 2.

FRYDERYK ALBERT LANGE.

HISTORIA FILOZOFII MATERYALISTYCZNEJ

I

JEJ ZNACZENIE W TERAŹNIEJSZOŚCI

z trzeciego niemieckiego wydania

PRZEŁOŻYLI:

Tom I ALEKSANDER ŚWIĘTOCHOWSKI.

Tom II FELIKS JEZERSKI.

TREŚĆ.

Tom pierwszy.

Historia materjalizmu do Kanta.

ROZDZIAŁ PIERWSZY—Materjalizm w starożytności.

1. Okres starszej atomistyki, a w szczególności Demokrit.

Materjalizm należy do najstarszych prób filozoficznego myślenia. Walka filozofii z religią. Wykazanie tej walki w Grecyi. Początkowe pochodzenie filozofii. Wpływ matematyki i nauk przyrodniczych. Stosunki ze Wschodem. Handel. Przewaga deduk-

cyj. Ścisłe rozwinięcie materjalizmu przez atomistykę. Demokrit, jego życie i osobistość. Jego nauka. Wieczność materji. Tworzenie się światów. Własności rzeczy i atomów. Dusza. Etyka. Empedokles i powstanie celowości.

2. Sensualizm Sofistów i etyczny materyalizm Aristippa.

Sensualizm i materyalizm. Sofisci, a praktycznego. Rozwój kultów helleńskich pod wpływem materyalizmu i sensualizmu.

3. Reakcja przeciwko materyalizmowi i sensualizmowi.

Sokrates, Plato, Aristoteles.

Niewątpliwe kroki wsteczne i wątpliwe postępy szkoły ateńskiej w przeciwstawieniu do materyalizmu. Przejście od szczególności do ogółowości przygotowane przez Sofistów. Przyczyny rozwoju w przeciwieństwach i związku wielkich postępow z pierwiastkami reakcyjnymi. Położenie Aten. Sokrates jako reformator

religii. Treść i kierunek jego filozofii. Plato, jego kierunek naukowy. Jego pojęcie ogółowości. Idee i myt w usługach spekulacji. Aristoteles; nie jest on empirykiem lecz bardziej systematykiem. Jego teologia. Jego nauka o substancji, wyrazach i rzeczach. Metoda. Do krytyki filozofii Aristotelesa.

4. Materyalizm w Grecji i Rzymie po Aristotelesie. Epikur.

Zmieniająca się siła greckiego materyalizmu. Charakter materyalizmu po-aristotelesowskiego. Przewaga celu etycznego. „Materyalizm” stoików. Epikur, jego życie i osobistość. Jego cześć dla Bogów. Oswobodzenie od przesądów i obawy śmier-

ci. Nauka o roskoszy. Fizyka. Logika i teoria poznania. Epikur jako pisarz. Przejście od panowania filozofii do przewagi umiejętności pozytywnych. Aleksandria. Udział materyalizmu w zdobyciach greckiego badania.

5. Poemat dydaktyczny Tytusa Lukrecjusza Karusa *O naturze*.

Rzym i materyalizm. Lukrecjusz; jego charakter i kierunek. Treść księgi pierwszej: Religia jako źródło wszelkiego zła. Nic nie powstaje z niczego i nie rzeczywistość nie ginie. Próżna przestrzeń i atomy. Pochwała Empedoklesa; nieskończoność świata. Pojęcie ciężkości. Celowość jako trwałe szczególne wypadki wśród wszelkich możliwych kombinacji. Treść księgi drugiej: Atomy i ich ruch. Pochodzenie uczucia i nieskończona ilość powsta-

jących i ginących światów. Treść księgi trzeciej: Dusza. Próżność obawy śmierci. Treść księgi czwartej: Szczegółowa antropologia. Treść księgi piątej: Kosmogonia. Metoda możliwości w badaniu natury. Rozwój rodu ludzkiego; powstanie języka, sztuk, państw. Religia. Treść księgi szóstej: Zjawiska meteorologiczne i choroby; miejsca Avernojskie. Objasnienie działania magnesu.

ROZDZIAŁ DRUGI—Okres przejściowy.

1. Religie monoteistyczne w stosunku do materyalizmu.

Upadek starej kultury. Wpływ niewolnictwa, zmieszania ze sobą religij i polowicznego ukształcenia. Niewiara i przesąd; materyalizm życiowy; rozprzestrzenianie się występków i religij. Chrześcijaństwo. Wspólne pierwiastki religij monoteistycznych. Nauka o stworzeniu podług religii Mojżesza. Czysto duchowe

pojmowanie Boga. Ostre przeciwieństwo chrześcijaństwa z materyalizmem. Łaskawsze stanowisko mahometanizmu; Averroizm; zasługi Arabów w dziedzinie przyrodoznawstwa; swoboda myśli i tolerancja. Wpływ monoteizmu na estetyczne pojmowanie natury.

2. Scholastyka i panowanie pojęć aristotelesowskich o materii i formie.

Aristotelesowskie zmienianie wyrazów i rzeczy jako podstawa scholastycznej filozofii. Platońskie pojmowanie rodzaju i gatunku. Zasadnicze pojęcia metafizyki Aristotelesa. Krytyka aristotelesowskiego pojęcia możliwości. Krytyka pojęcia sub-

stancji. Materia. Nowożytnie przekształcenie tego pojęcia. Wpływ pojęć aristotelesowskich na naukę o duszy. Kwestya ogółowości. Nominaliści i Realisci. Wpływ Averroizmu. Wpływ logiki bizantyjskiej. Nominalizm zwiastunem empiryzmu.

3. Powrót poglądów materyalistycznych z odrodzeniem się nauk.

Scholastyka jako łącznik kultury europejskiej. Odrodzenie kończy się reformą filozofii. Nauka o podwójnej prawdzie. Averroizm w Padwie. Petrus Pomponatius. Nicolaus de Autricuria. Laurencjusz Valla. Melanchton i rozmaici psychologowie czasu re-

formacji. Mikołaj Kopernik. Giordano Bruno. Baco Verulamski. Descartes. Baco i Descartes o duszy. Wpływ psychologii zwierząt. Systemat Descartes'a i jego rzeczywiste poglądy.

ROZDZIAŁ TRZECI—Materyalizm XVII wieku.

1. G a s s e n d i.

Gassendi jako wskrzesiciel epikureizmu. Wybór tego systematu z uwzględnieniem potrzeb czasu, szczególnie ze stanowiska przyrodoznawstwa. Zgoda z teologią. Mło-

dość Gassendego, „Exercitationes paradoxicae.” Jego charakter. Polemika z Descartes'em. Jego teoria. Jego śmierć. Jego znaczenie dla reformy fizyki i filozofii natury.

2. H o b b e s.

Kształcenie się Hobbesa. Prace i wypadki podczas pobytu we Francji. Określenie filozofii. Metoda; łączność z Descartes'em nie z Baconem; uznanie wielkich zdobyczy nowszej wiedzy. Obalenie teologii. Syste-

mat polityczny Hobbesa. Określenie religii. Cuda. Zasadnicze pojęcia fizykalne. Teoria względności. Teoria uczucia. Całość świata i cielesność Boga.

3. Oddziaływanie materyalizmu w Anglii.

Związek materyalizmu XVII i XVIII w. Stan Anglii sprzyjający rozprzestrzenieniu się materyalizmu. Połączenie poglądów materyalizmu przyrodniczego z wiarą religijną. Boyle i Newton. Osobistość i charakter Boyle'a. Jego zamilowanie w doświadczeniach. Stronnik mechanicznego pojmowania układu świata. Charakter i stosunki życiowe Newtona. Uwagi nad istotą odkrycia Newtona. Uwagi nad wszechne przypuszczenie fizykalnej przyczyny ciężkości. Blizką i gotową była myśl, że ten hipotetyczny czynnik określa też ruchy ciał niebieskich. Przeniesienie działania całości ciała na oddzielne jego cząsteczki było następstwem atomistyki.

Przypuszczenie materii nieważkiej, powodującej swem uderzeniem ciężenie, było przygotowane przez hobbesowski relatywizm pojęcia atomu. Newton stanowczo protestuje przeciwko rozprzestrzenionemu wówczas mniemaniu o jego teorii, ale odziedziczeni od matematycznej strony przedmiotu. Tryumf czysto matematycznego badania rodzi nową fizykę. Wpływ politycznego nastroju czasu na rezultaty systematu. John Locke; jego stosunki życiowe i kształcenie. Jego dzieło „O poznaniu ludzkim.” Inne pisma. John Toland. Jego idee kultu filozoficznego. Rozprawa „Ruch jako istotna własność materii.”

ROZDZIAŁ CZWARTY—Materyalizm XVIII wieku.

1. Wpływ angielskiego materyalizmu na Francję i Niemcy.

Anglia była klasyczną dziedziną poglądów materyalistycznych i pomieszania religijnej wiary z materyalizmem. Angielscy materyaliści XVIII w.: Hartley. Priestley. Sceptycyzm we Francji. La Motte le Vayer. Piotr Bayle. Początek stosunków duchowych między Francją i Anglią. Voltaire. Jego skuteczny wpływ na ustalenie poglądów Newtona o świecie. Stanowisko

względem materyalizmu. Shaftesbury. Diderot. Jego stosunek do materyalizmu. Jego łączność z Robinetem i jego modyfikacją materyalizmu. Stan duchowy w Niemczech. Wpływ Descartes'a i Spinozy. Wpływ Anglików. „Korespondencja o istocie duszy.” Rozmaite ślady materyalizmu.

2. De la Mettrie.

Uporządkowanie chronologii. Biografia. „Historia naturalna duszy.“ Hipoteza statuy Arnobiusa i Condillaca. „Człowiek

maszyna.“ Charakter *Lametrie*. Jego teoria moralna. Jego śmierć.

3. Systemat natury.

Jednogodni kierownicy ruchu literackiego we Francji i jego stosunek do materializmu. *Cabanis* i fizjologia materialistyczna. *Systemat Natury*, ogólna charakterystyka. Autor baron von *Holbach*. Inne pisma *Holbacha*. Jego etyka. Treść dzieła; część antropologiczna i ogólne zasady badania natury. Konieczność w świecie moralnym; stosunek do rewolucji francuskiej. Porządek i nieporządek nie istnieją w naturze; polemika *Voltaire'a* przeciwko

temu twierdzeniu. Konsekwencje materializmu przez kojarzenie się pojęć. Skutki określenia estetyczności. *Diderota* określenie piękna. Prawo idei etycznych i estetycznych. *Holbach* obala idee nieśmiertelności duszy. Zdanie o *Berkley'u*. Usiłowanie wykazania fizjologicznych podstaw prawa moralnego. Ustępy polityczne. Druga część dzieła; wystąpienie przeciwko idei Boga. Religia i moralność. Ogólna możliwość ateizmu. Zakończenie dzieła.

4. Reakcja przeciwko materializmowi w Niemczech.

Filozofia *Leibniza* jako próba obalenia materializmu. Popularny wpływ i rzeczywiste znaczenie zdań filozoficznych. Optymizm i jego stosunek do mechaniki. Teoria pojęć wrodzonych. Filozofia *Wolfa* i teoria jedności duszy. Psychologia zwierząt. Pisma przeciwko materializmowi.

Niedostateczność filozofii szkolnej jako przeciwniczki materializmu. Materializm wyparty przez idealne dążenia XVIII w. Reforma szkół od początku stulecia. Poszukiwanie ideału. Wpływ spinozizmu. Spinozizm *Goethego* i jego sąd o *Systemacie Natury*. Odwrócenie się od-wszelkiej filozofii.

Tom drugi.

Historia materializmu od Kanta.

ROZDZIAŁ PIERWSZY—Filozofia nowoczesna.

1. Kant i materializm.

Powrót niemieckiej filozofii do *Kanta*. Trwałe znaczenie krytycyzmu. Odwrócenie stanowiska metafizyki. Ruch i czucie; świat jako zjawisko. Doświadczenie rezultatem organizacji. Kant w stosunku do *Platona* i *Epikura*. Kant przeciwnikiem podmiotowości i sceptycyzmu. Charakterystyka przez *Hume'a*; jego stanowisko. Kant i doświadczenie. Analiza i doświadczenie. Syntetyczne sądy a priori. Odkrycie pierwiastków apriorycznych. Zmysłowość i rozum. Przestrzeń i czas jako

formy zmysłowości. Czy nie można wrażenia mierzyć wrażeniem? Psychofizyka. Należy zarówno utrzymać aprioryczność czasu i przestrzeni. Kategorie. Napady *Hume'a* na pojęcie przyczynowości. Wywód kategorii. Błędy postępowania dedukcyjnego. Zdrowy rozum ludzki. Podstawa pojęcia a priori. Różne przedstawienia pojęcia przyczynowości. Rzecz sama w sobie. Wywód kategorii i początek idei. Wolna wola i prawo moralne. Świat inteligijny jako ideał.

2. Materializm filozoficzny po Kancie.

Siedziby filozofii nowożytnej zwracają się ku życiu realnemu, kiedy tymczasem Niemcy pozostają przy metafizyce. Pochód duchowego rozwoju w Niemczech. Przyczyny powrotu materializmu; wpływ nauk przyrodniczych; *Cabanis* i somatyczna me-

tema w fizjologii. Wpływ nawyknięcia do filozoficznej walki poglądów i do swobody myślenia. Kierunek naturalno-filozoficzny. *Feuerbach*. *Max Stirner*. Upadek poezji, rozwój działalności przemysłowej i nauk przyrodniczych. Krytyka teologiczna; młode

Niemcy; postępowy ruch duchowy do 1848 r. Reakcja i interesy materialne; wznowiony wzlot nauk przyrodniczych. Początek sporu materialistycznego. *Büchner* i filozofia. *Büchnera*: osobistość, podniecenie przez *Molechotta*; niejasności i

braki jego materializmu. *Moleschott*; wpływ *Hegla* i *Feuerbacha*. Niematerialistyczna jego teoria poznania. Możliwość materializmu po Kancie; kategorię imperatyw; zadawał się światem danym. *Czölbe*.

ROZDZIAŁ DRUGI—Nauki przyrodnicze.

1. Materializm i badanie ścisłe.

Materialiści i badacze specjaliści; dyktantyzm i szkoła w naukach przyrodniczych i filozofii. Naturalistyczny i filozoficzny sposób myślenia. Granice poznania natury. *Du Bois-Reymond*. Nieporozumienia materialistów i teologów. Rozjaśnienie konsekwencji z przypuszczeń *Du Bois-Reymonda*. Granice poznania natury są granicami naszego poznania w ogólności. Mechaniczny pogląd na świat nie jest w możności odsłonić przed nami najgłębsze-

go wnętrza istoty rzeczy. Materializm czyni z teorii rzeczywistość, a dane bezpośrednio pozorem. Czucie jest faktem fundamentalniejszym niż ruchomość materii. Nawet przypuszczenie materii czującej nie usuwa wszystkich trudności. Coś trzeciego nieznanego. Niesłuszne zarzuty przeciwko materializmowi. Obalenie materializmu przez filozoficzne i historyczne wykształcenie. Wartość teorii. Materializm i idealizm w badaniu.

2. Siła i Materya.

Historia pojęcia atomu. *Boyle*. Wpływ newtonowskiego prawa ciężenia i uwzględnienie pojęcia atomu przez *Hobbesa*. *Dalton*. *Richter*. *Gay-Lussac*. *Avogadra* teoria molekularna. *Berzeliusz*, *Dulong* i *Petit*. *Mitscherlich* i izomorfizm. Teoria typów. Niepewność tych teorii; ściślejsza różnica pomiędzy hipotezą i faktem. Matematycy i fizycy; przypuszczenie atomów bezrociągliwości. *Fechner*. Zarzuty przeciwko nierozciągliwości atomów. *W. Webera* pojęcie masy bez rozciągliwości. Wpływ nowszych

teorii chemicznych i teorii mechanicznej ciepła na pojęcie atomu. Usiłowanie materialistów podporządkowania siły pod materię; krytyka tegoż. Molekuły stają się coraz więcej znanymi, atomy coraz niepewniejszymi. Prawo zachowania energii (siły). Wpływ tegoż na pojęcie materii. Względne definicje rzeczy, siły i materii. Poglądy *Fechnera* i *Zöllnera*. Zagadnienie siły i materii jest zagadnieniem teorii poznania.

3. Kosmogonia przyrodnicza.

Nowsza kosmogonia odnosi się do *Newtona*. Teoria zgęszczania się. Geologiczna teoria trwałości. Wielkie okresy. Wnioski o konieczności zniknięcia systemu słonecznego i życia we wszechświecie. Po-

wstanie organizmów. Hipoteza samorodztwa. Teoria przenoszenia podług *Thomsona* i *Helmholtza*. Opozycja *Zöllnera*. Poglądy *Fechnera*.

4. Darwinizm i teleologia.

Zainteresowanie się sporem darwinistycznym bardzo się wzmogło, kwestye się rozspecjalizowały, ale zasadnicze rysy pozostały bez zmiany. Przesąd o gatunku (species). Konieczność doświadczenia. Teleologia. Osobnik. Sieć podziału państwa zwierzęcego staje się u niższych zwierząt zbyt dużą. Trwałość organicznych form jako konieczne następstwo walki o byt. Równowaga form. Naśladowanie (mimicry).

Współwzględność wzrostu; gatunki morfologiczne. Prawo rozwoju. Różnice pierwotnych, podobnie wyglądających form. Monofyletyczna i polifyletyczna descendencja. Falszywa i prawdziwa teleologia. Teleologia *Hartmanna* jako wzór błędnej teleologii opartej na zwyczajnym niezrozumieniu rachunku prawdopodobieństwa. To nie określa filozofii nieświadomości.

ROZDZIAŁ TRZECI—Nauki przyrodnicze (d. c.) — Człowiek i dusza.

1. Stanowisko człowieka do świata zwierzęcego.

Kwestye antropologiczne wywołują coraz więcej zajęcia niż kwestye kosmiczne. Postępy nauk antropologicznych. Zastosowanie teorii descendencji do człowieka jest rzeczą naturalną. Odezwanie się *Cuvier'a*. Odkrycie szczątków człowieka

kopalnego. Jego wiek. Ślady stanów kultury. Wpływ zmysłu piękna. Powstanie języka. Pochód rozwoju kultury z początku wolny, następnie coraz szybszy. Kwestya jedności gatunku. Stosunek człowieka do małpy.

2. Mózg i dusza.

Trudności przedmiotu dopiero z postępem nauk dokładniej się ujawniły. Szkodliwy wpływ w następstwie psychologii szkolnej. Frenologia. Odruchy jako zasadniczy element działalności psychicznej. Doświadczenia *Pflüger'a*. Nieporozumienia i błędne tłumaczenia doświadczeń fizjologicznych. Mózg nie wytwarza żadnego psychologicznego abstraktu. Błędne teorie *Carusa* i *Huschkego*. Przedewszystkiem należy usunąć ogólne pojęcia psychologii szkolnej. Głębokie zakorzenienie się prze-

sądu umiejscowienia władz duchowych. *Meynerta* badania mózgu. Psychologiczna ważność dróg ruchowych. Jednorodność procesów podrażnienia we wszystkich nerwach. Doświadczenia *Hitziga*, *Nothnagla* i *Ferriera*. Tłumaczenia tychże. Zdanie *Wundta* o stosunku elementarnych zjawisk fizjologicznych do funkcji psychologicznych. Przeprowadzenie prawa zachowania siły przez funkcyje mózgowe. Duchowa wartość treści czucia.

3. Psychologia przyrodnicza.

Błędy w próbach przyrodniczej i matematycznej psychologii. *Herbart* i jego szkoła. Konieczność krytyki psychologii. Hipotezy o istocie duszy. Psychologia bez duszy. Krytyka samoobserwacji i obserwacji za pomocą zmysłu wewnętrznego. Metoda naturalistyczna i spekulacja. Psy-

chologia zwierząt. Psychologia ludów; etnograficzne sprawozdania z podróży. Wpływ *Darwina*. Metoda somatyczna. Zastosowalność doświadczenia. Psychologia empiryczna w Anglii; *Mill*, *Spencer*, *Bain*. Statystyka moralności.

4. Fizjologia organów zmysłowych i świat jako wyobrażenie.

Fizjologia organów zmysłowych wykazuje, że spostrzegamy nie zewnętrzne przedmioty, lecz wywołane przez takowe zjawiska. Przenoszenie (projekcja) przedmiotów na zewnątrz i widzenie ich prostymi podług *J. Müllera* i *Ueberwega*. Dalsze opracowanie i krytyka teorii *Ueberwega*. *Helmholtz* o istocie spostrzeżeń zmysłowych. Organy zmysłowe jako przyrządy do abstrakcji. Analogia z abstrakcją w myśleniu. Psychologiczne tłumaczenie zjawisk nie wyłącza istnienia me-

chanicznej przyczyny. Świat zmysłowy jest plodem naszej organizacji. Wnioski nieświadome. Przypuszczenie mechanizmu dla wszystkich funkcji psychicznych nie popiera materjalizmu, gdyż i mechanizm jest tylko wyobrażeniem. Usiłowania *Ueberwega* w celu dowiedzenia rzeczywistości przestrzeni. Rezultaty. Oświadczenie *Rokitansky'ego*, że właśnie teoria atomistyczna jest podporą idealistycznego poglądu na wszechświat.

ROZDZIAŁ CZWARTY—Materjalizm etyczny i religia.

1. Ekonomia polityczna i dogmatyka egoizmu.

Powstanie teoretycznego przypuszczenia społeczeństwa egoistycznego. Prawa i granice abstrakcji. Wzajemne działanie na siebie abstrakcji i rzeczywistości. Tworzenie się kapitałów i prawo wzrastania potrzeb. Pozorna korzyść egoizmu. Po-

czątek egoizmu i sympatii. Postęp moralny niesłusznie przez *Buckle'a* zaprzeczony. Egoizm jako zasadnik moralności i harmonia interesów. Przyczyny nierówności i powstanie proletariatu.

2. Materjalizm teoretyczny w stosunku swym do etycznego i do religii.

Charakter zwykłych wystąpień przeciwko religii. Przewaga zasady rozumowej. Projekty nowej religii. Nowa hierarchia *Comte'a*. Umiejętności przyrodnicze nie powinny być kościelnie traktowane, lecz czysto świecko. Nie teorie moralne, lecz tragiczne wstrząśnienia duszy tworzą religię. Nasz kult ludzkości nie wymaga form religijnych. Materjalizm najkonsekwentniej odrzuciłby religię. Zbadanie związku pomiędzy materjalizmem etycznym i teoretycznym. Wytworzenie się materjalizmu u *Ueberwega*. Jego dawne stanowisko. Materjalistyczny rys jego psychologii. Teleologia. Świadomość jej słabych stron. Bytność Boga. Przejście do materjalizmu; dowody tego czerpane

z listów do *Czolbego* i autora. Wątpliwość co do przypisywanego *Ueberwega* przez *Czolbego* ateizmu. Etyczne konsekwencje jego poglądu na świat. Stosunek do chrześcijaństwa. *Daniel Fryderyk Strauss*. Jego ostatni i stanowczy pogład na świat isticie materjalistyczny. Jego materjalizm poprawny i wnikający. Powierzchność w traktowaniu socyalnych i politycznych kwestyj. Kierunek konserwatywny. Odrzucenie specyficznego rysu chrześcijańskiej etyki. Optymizm. Nagana kultu wolnych gmin. Pominięcie ludu i jego potrzeb. Skłonność klas posiadaczy do materjalizmu. Socjaliści i niebezpieczeństwo obalenia naszego kultu.

3. Chrześcijaństwo i oświata.

Idee chrześcijańskie jako środek leczniczy przeciwko złu społecznemu. Pozorna bezsilność jego podług *Milla*. Pośredni i stopniowy wpływ. Związek chrześcijaństwa z reformami socyalnymi. Moralny wpływ wiary, częścią korzystny, częścią

niekorzystny. Znaczenie formy w moralności religii. Roszczenie religii do prawdy. Niemożliwość religii rozumowej bez poezji. *Pastor Lang* i jego opozycja co do tej teorii.

4. Stanowisko ideału.

Materjalizm jako filozofia rzeczywistości. Istota rzeczywistości. Funkcje syntezy w spekulacji i religii. Początek optymizmu i pesymizmu. Wartość i znaczenie rzeczywistości. Granice tejże; krok ku ideałowi. Pesymizm refleksyj i optymizm ideału. Rzeczywistość potrzebuje dopełnienia przez świat ideału. Filozoficzne poezye *Schillera*. Przyszłość religii i jej wewnętrzna istota. Filozofia religii; szcze-

gólniej *Fichte*. Ugrupowanie ludzi podług formy ich życia wewnętrznego. Losy religii w czasach krytyki. Możliwość nowych form religijnych. Warunek istnienia religii. Warunek pokoju pomiędzy przeciwnymi poglądami. Spór materjalistyczny, jako poważne znamię czasu. Kwestya socyalna i przewidywane walki. Możliwość ich złagodzenia.

Dzieło to całe obejmuje przeszło 900 stronik wielkiej ósemki.

Cena za dwa tomy **Rs. 6.**

Nabywać można każdy tom oddzielnie po **Rs. 3.**

Nakładem Wydawnictwa
BERNARDA LESMANA

między innymi wyszły i są do nabycia we wszystkich księgarniach następujące dzieła:

- Aleksander Świętochowski.** O Epikureizmie; dwa odczyty uzupełnione.
 Cena kop. . . . . 40.
- Dr. Jul. Petersen.** Metody i teoryje rozwiązywania zadań geometrycznych konstrukcyjnych, zastosowane do przeszło 400 zadań; tłumaczył z niemieckiego *Dr. Karol Hertz*, nauczyciel szkół publicznych. Cena kop. . . . . 60.
- Adolf Dygasiński.** Wypisy Polskie, Część niższa. Cena kop. . . . . 45.
- „**Lira Polska.**“ Miniaturowy zbiorek wyborowych poezyj polskich.
 Tomik I. Cena kop. . . . . 30.
 W ozdobnej oprawie ze złożonymi brzegami kop. . . . . 50.
- H. G. Ollendorff.** Metoda teoretyczno-praktyczna nauczania się czytać, mówić i pisać w sześciu miesiącach:
 po niemiecku, wydanie 5-te, cena wraz z kluczem rs. . . . 2.25
 po francuzku, wydanie 4-te, „ „ „ rs. . . . 2.—
 po angielsku „ „ „ rs. . . . 3.—
 po włosku „ „ „ rs. . . . 3.—
- NB.* Pięć wydań tej książki do nauki języka niemieckiego i cztery wydania do francuzkiego, a nadto mnóstwo wydań zagranicznych do nauki wszystkich niemal europejskich, niektórych wschodnich i starożytnych języków, są najlepszem świadectwem dobroci metody Ollendorff'a.

Pod prasą:

- Adolf Dygasiński.** Wypisy Polskie. Część średnia.
- Dr. Karol Hertz.** Kurs Geometrii do użytku szkół męzkich i żeńskich.
 Część I Planimetrija. Część II Stereometrija.
- Władysław Smoleński.** Dzieje Polski.
- „**Lira Polska**“ tomik II.
- A. Geike,** Prof. Uniw. w Edinburgu. Geografija fizyczna, czyli szczegółowy opis ziemi, atmosfery mórz i życia organicznego na ziemi. Tłumaczenie z angielskiego przez *D-ra Karola Hertza*.

PREMIUM

dla prenumeratorów

„BIBLIOTEKI DZIEŁ WYBOROWYCH“

„HISTORYA LITERATURY POWSZECHNEJ“

w 12-tu tomach, obficie ilustrowanych,

oryginalnie napisana przez

Juliana Adolfa Święcickiego,

wartości 24 ruble.

Dotyychczas wydaliśmy i rozesłaliśmy prenumeratorom **trzy tomy** tego wielkiego dzieła; **czwarty** jest w druku. Jednomyślny głos poważnej krytyki w kraju i zagranicą stwierdził, że jest to dzieło tak wysokiej wartości naukowej, tak świetnych zalet literackich, iż zająć musi jedno z najpocześniejszych miejsc w literaturze europejskiej, a pozostanie na zawsze chlubą piśmiennictwa polskiego.

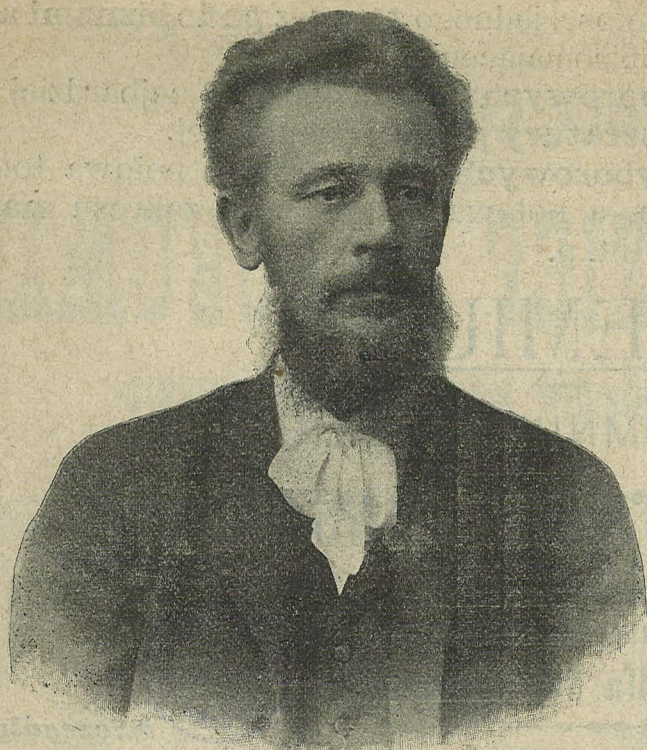
To też Redakcja „Biblioteki Dzieł Wyborowych“ szczerzy się tem, że ułatwiła czytelnikom swoim pozyskanie dzieła tak znakomitego.

„Historia Literatury Powszechnej“ Juliana Adolfa Święcickiego, rozsyłana jest **bez żadnej dopłaty** prenumeratorom „Biblioteki Dzieł Wyborowych“ w miarę ukazywania się tomów.

Monografie te są zajmujące jak najciekawsze powieści.

„**Historya Literatury Powszechnej**“ Juliana Adolfa Święcickiego, rozsyłana jest bez żadnej dopłaty prenumeratom „**Biblioteki Dzieł Wyborowych**“ w miarę ukazywania się tomów.

Monografie te są zajmujące jak najciekawsze powieści.

Julian, Adolf Święcicki.

„**Historya Literatury Powszechnej**“ w monografiach, oryginalnie napisana przez J. A. Święcickiego drukuje się na pięknym papierze i ozdobiona jest licznymi ilustracyami, dającymi dokładne pojęcie krajów, warunków bytu, sztuki i wogóle kultury narodów, objętych planem dzieła.

Cena Księgarska

„**HISTORJI LITERATURY POWSZECHNEJ**“

— J. A. ŚWIĘCICKIEGO —

podnosi się

i będzie odtąd wynosiła po rubli 2 za tom
czyli **rub. 24 za całość.**

Wszyscy prenumeratorzy „**Biblioteki Dzieł Wyborowych**“ otrzymają
„**Historję Literatury Powszechnej**“ bez żadnej dopłaty.

Uwaga. Prosimy o wyraźne wskazanie, czy książki mają być przesyłane w oprawie, czy też bez oprawy. Nadmieniamy, że dla prenumeratorów zamieszanych szczególnie jest korzystnym odbieranie tomów oprawnych, gdyż wcale nie ponoszą kosztów przesyłki okładek, a taniej książki na miejscu w żaden sposób nie oprawia, dopłata bowiem za oprawę w eleganckie płótno angielskie, ze złotym napisem na grzbiecie i zachowaniem portretu autora na kolorowanej okładce, wypada tylko 11¹/₂ kop za tom.

Redakcyja Administracyja
Warszawa,
Nowy-Swiat № 47.

CENA BIBL DZ WYBOR

w Warszawie:

Rocznie (52 tomy) 10 rb.
Półrocznie (26 t.) 5 rb.
Kwart. (13 t.) 2 rb. 50 kop.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie (52 t.) 12 rb.
Półrocznie (26 t.) 6 rb.
Kwartalnie (13 t.) 3 rb.

Dopłata za oprawę:

Rocznie (52 t.) 6 rb.
Półrocznie (6 t.) 3 rb.
Kwart. (13 t.) 1 rb. 50 kop.

List zwrotny do Administracyji „**Biblioteki Dzieł Wyborowych**“
w Warszawie Nowy-Swiat 47.

Załączam przy niniejszem:

Na „Bibliotekę Dzieł Wyborowych“ za czas ..... rb. .... kop.

..... rb. .... kop.

Na oprawę za czas ..... rb. .... kop.

..... rb. .... kop.

Razem rb. .... kop.

Imię i nazwisko .....

Miejscowość .....

Stacya pocztowa .....

Gubernia .....

Prospekt na r. 1902.)

Najtańsze i największe wydawnictwo polskie

BIBLIOTEKA DZIEŁ WYBOROWYCH

!!52 tomy rocznie!!

25 kop. Cena każdego tomu 25 kop.

w prenumeracie zaś tylko 19¹/₄ kop.

W

inieta na tej stronie podaje wizerunki wybitniejszych pisarzy, których utwory weszły do „Biblioteki Dzieł Wyborowych”. Ich dzieła tworzą bogatą kolekcję prac literackich i naukowych, których nabycie po za „Biblioteką” kosztowałoby setki rubli.

W roku 1902-im „Biblioteka Dzieł Wyborowych”, wychodzić będzie jak dotychczas, co tydzień, w objętości jednego tomu, z podobiiznami autorów, ilustracyami i wstępami objaśniającymi.

Do „Biblioteki Dzieł Wyborowych” wejdą w r. 1902 najbardziej zajmujące utwory współczesnej literatury pięknej i naukowej.

W „Bibliotece Dzieł Wyborowych” w r. 1902-im połowa tomów poświęcona będzie powieściom, a połowa wykładom z zakresu nauki, sztuki, pamiątek, podróży i t. p.

PREMIUM

W

inieta na tej stronie podaje wizerunki wybitniejszych pisarzy, których utwory weszły do „Biblioteki Dzieł Wyborowych”. Ich dzieła tworzą bogatą kolekcję prac literackich i naukowych, których nabycie po za „Biblioteką” kosztowałoby setki rubli.

W roku 1902-im „Biblioteka Dzieł Wyborowych”, wychodzić będzie jak dotychczas, **co tydzień**, w objętości jednego tomu, z **podobiznami** autorów, **illustracyami** i wstępami objaśniającymi.

Do „Biblioteki Dzieł Wyborowych” wejdą w r. 1902 najbardziej zajmujące utwory **współczesnej literatury pięknej** i naukowej.

W „Bibliotece Dzieł Wyborowych” w r. 1902-im połowa tomów poświęcona będzie **powieściom**, a połowa wykładom z zakresu **nauki, sztuki, pamiętników, podróży** i t. p.

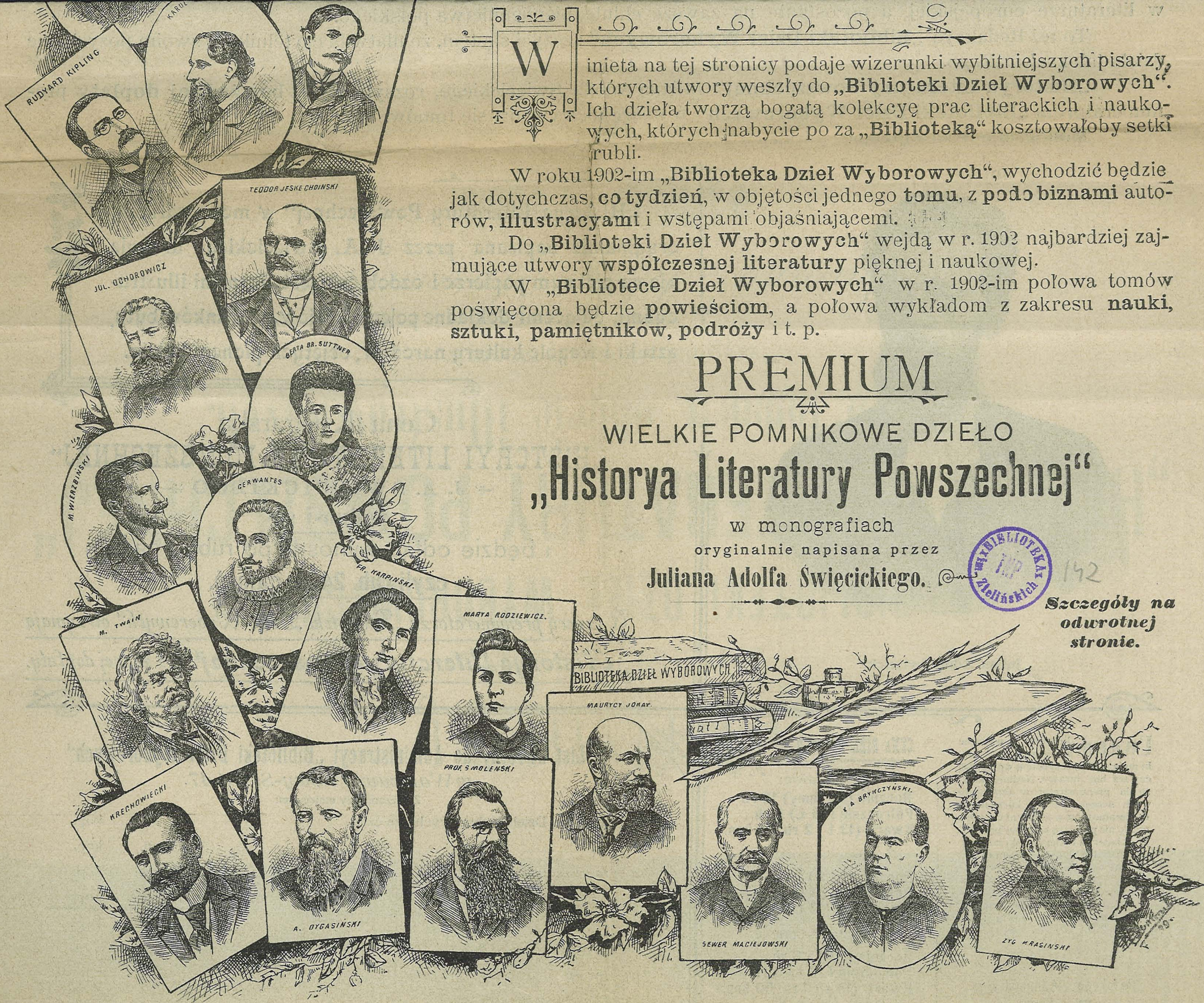
PREMIUM

WIELKIE POMNIKOWE DZIEŁO
„**Historya Literatury Powszechnej**”

w monografiach
oryginalnie napisana przez
Juliana Adolfa Święcickiego.

Szczegóły na
odwrotnej
stronie.

868/51

Zawiadomienie od Redakcji.

Od Nowego Roku 1908-go zacznie wychodzić
w Warszawie gazeta pod nagłówkiem:

POBUDKA

Pismo tygodniowe z rysunkami, dla wsi i miast.

Był czas,—niestety, bardzo długi,—kiedy mieliśmy zaledwie parę pism, poświęconych przeważnie życiu i potrzebom tej wielomiljonowej warstwy narodu, która się zowie **ludem**.

Od dwóch lat zmieniły się nieco warunki. Wzmógł się ruch społeczny wywołający potrzebę nowych źródeł światła, nowych pism ludowych, — jakoż mamy ich teraz kilkanaście.

Jest to objaw niezmiernie pocieszający. Im więcej płonie pochodni w ciemności, tym jaśniej staje się na świecie: trzeba tylko, żeby to były pochodnie rozumne i uczciwe. O ile są takimi,—o ile rzeczywiście dobro ludu, nierozłączne od dobra całego narodu, mają na celu,—będziemy zawsze ich przyjaciółmi i sami w ich szeregu z naszą **Pobudką** stajemy.

A stajemy nie jako nowicjusze, szukający dopiero drogi, — lecz jako dawni i dobrzy znajomi Wasi, jako bracia serdeczni, którzy od wielu lat niesiemy Wam na usługi siłę i pracę.

Gdy mrok, zdawało się beznadziejny, pokrywał naszą ziemię,—byliśmy przy Was, rozjaśniając dusze wasze nauką, krzepiąc i zagrzewając serca nadzieją. Będziemy z Wami i dziś, gdy tyle jeszcze ciemnoty

i zła jest do wyplenienia, tyle dobra do rozsiania, tyle sił drzemiących do obudzenia.

I nie z polityką idzie do Was, Bracia, nasza **Pobudka**. Niech politykę prowadzą inni, do tego powołani.

My,—**niezależni od żadnej partji politycznej, od żadnego stronnictwa**, dalecy od walk partyjnych, za cel główny stawiamy naszej **Pobudce: szerzenie światła i dobra** — najpewniejszych dróg, prowadzących naród ku szczęściu.

Mickiewicz w swych nieśmiertelnych „Dziadach“ powiedział:

...„Ja kocham cały naród... Objąłem w ramiona
Wszystkie przeszłe i przyszłe jego pokolenia...
Przytulilem tu, do łona...
Chcę go podnieść, uszczęśliwić,
Chcę nim cały świat zadziwić!“

Te wielkie słowa Wieszczki, które zawsze były niezłomnym przykazaniem naszej pracy oświatowej, dźwięczeć odtąd będą i w **Pobudce**.

Do pracy tej wzywamy wszystkich, komu drogim jest szczęście ludu polskiego i przyszłość narodu. A przede wszystkim wzywamy Was, dawni nasi Przyjaciele i Czytelnicy z ludu,—Was, w których duszy płonie święta miłość kraju i zapal do pracy oświatowej i społecznej. Ale wzywamy tylko ludzi o sercach czystych, niezbrukanych

jadem nienawiści... „Jednością silni,“ jak bracia z braćmi, pójdziemy z Wami razem naprzód, — ku lepszej doli, ku doskonałości, ku „królestwu Bożemu“ na naszej ziemi.

Droga przed narodem naszym mozolna i długa, — droga pracy wytrwałej i ro-

zumnej nad sobą,—a udział w niej przeważny brać musi rdzeń narodu, **lud polski**, oświatą i miłością silny!

Niechże do tej pracy zbożnej pismo nasze będzie Wam, Bracia, dźwięczną, a szeroko i daleko rozbrzmiewającą, pobudką!

Pobudka zawierać będzie wszystko to, co każdego obywatela kraju obchodzić może i powinno, a więc:

Wiadomości i artykuły bieżące z **życia społecznego** w kraju i na szerokim świecie; rozprawki naukowe z wszelkich dziedzin; listy i artykuły Czytelników o sprawach cały ogół obchodzących, — szczególniejsze dotyczące zakładania i prowadzenia **spółek, kółek rolniczych**, sklepów, fabryk spółkowych i tym podobnych **zrzeszeń**; wskazówki, jak wychowywać młodzież, jak zakładać i prowadzić czytelnie, domy ludowe i t.p. **urządzenia oświatowe**.

Co tydzień znajdują Czytelnicy w **Pobudce** najświeższe **wiadomości** i przeglądy **polityczne**, ceny zboża, wskazówki z **gospodarstwa rolnego**, przemysłu i handlu.

Będą też ciekawe **powieści społeczne i historyczne**, pamiętniki, zyciorysy i portrety ludzi zasłużonych, **opisy kraju rodzinnego**, opowiadania o życiu i obyczajach innych narodów i t. d.

Liczne **rysunki** służyć będą do wyjaśnienia

i urozmaicenia treści **Pobudki**, — a od czasu do czasu nie zawadzą też wesołe żarty, zagadki i inne łamigłówniki.

„Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci“, — a „czego się Jaś nie nauczy, Jan nie będzie umiał“... To mając na względzie, dla zachęcenia i zaprawienia działalności Waszej do czytania, jeden dział „Pobudki“, mianowicie **Rozrywki dla dzieci**, drukowany **dużym pismem**, zawierać będzie miłe, a pouczające czytanki z obrazkami.

Zawiadomienia o **nowych książkach**, odpowiedzi od Redakcji i ogłoszenia stanowić będą stałe uzupełnienie **Pobudki**.

Pobudka wychodzi co czwartek każdego tygodnia, tak że przed niedzielą każdy Przedpłatnik może ją mieć w domu do czytania.

Objętość numeru **Pobudki** wynosić będzie 16 stronic takiej wielkości, jak niniejsze zawiadomienie, oraz 4 strony większym drukiem działu „Rozrywek dla dzieci“. Razem stronic 20.

Komitet redakcyjny „Pobudki“ stanowią:

Mieczysław Brzeziński, Stefan Biedrzycki, Jan Kazimierz Król, Jan Łaszcz, Stanisław Rutkowski, Cecylja Śniegocka, Władysław Umiński.

Dział „**Rozrywek dla dzieci**“ prowadzić będzie *R. Morzycka-Brzezińska*.

Współpracownictwo, prócz osób powyższych, przyobiecali „POBUDCE“ wszyscy najwybitniejsi pisarze, znani ze swych książek i pracy oświatowej.

Redaktor odpowiedzialny i wydawca — **Cz. Ksawery Jankowski**.

Przedpłata na POBUDKĘ wynosi:

w Warszawie:

rocznie . . . . . 3 ruble
półrocznie . . . . . 1 rubel 50 kop.
kwartalnie . . . . . — — 75 kop.

z przesyłką pocztową;

rocznie . . . . . 4 ruble
półrocznie . . . . . 2 ruble
kwartalnie . . . . . 1 rubel

Adres do listów i przesyłek pieniężnych:

Warszawa, ulica Warecka 14.

Redakcja POBUDKI

UWAGA. Do niniejszego zawiadomienia dołącza się listy zwrotne do przesłania przedpłat.

LIST ZWROTNY

Do Redakcji „Pobudki“

Warszawa, Warecka 14.

Załączam przy niniejszym na „Pobudkę“:

Za kwartały:..... r. 1908-go rb..... kop.....

Imię i nazwisko.....

Miejsce zamieszkania.....

Stacja pocztowa..... gubernia.....

214/51

„ZŁOTA BIBLIOTEKA”

PROSPEKT

1916 r.

142

Złota Biblioteka Wendego

POD REDAKCJĄ
JANA GRABOWSKIEGO.

Pod tym tytułem wydajemy ciekawe książeczki ozdobione rysunkami i piękną kolorową okładką.

Każdy tomik kosztuje 40 fenigów.

Niedawno ogłosiliśmy konkurs dla naszych czytelników, w następnych tomikach spotkacie się jeszcze niejednokrotnie z konkursami.

DOTĄD WYSZŁY:

- Nr 1 Bajki Ezopa, opracował Jan Grabowski.
- „ 2. Bajka o przewoźniku, wodnicy i słońcu, opracował J. A. Rawski.
- „ 3. Herkules, opracował Antoni Molski.
- „ 4. Hektor, królewicz trojański, opracował Jan Grabowski.
- „ 5. Powieści Szekspira, opr. Wład. Górski.
- „ 6. Tezeusz, opracował Jerzy Bukowiński.
- „ 7. Bajki perskie, opr. Halina Zajączkowska.
- „ 8. Kraków, opracował Roman Młocki.
- „ 9. Żak krakowski, Jan Grabowski.
- „ 10. Mikołaj Kopernik, Gabryel Tołwiński.

W PRZYGOTOWANIU:

Bajki polskie. Pies i kot. O królownie, co perłami płakała.

Wyprawa po złote runo.

Roland na dolinie Roncewalu.

Parciwal. Lohengrin. Złoto Renu. Okręt widmo.

Bajki różnych ludów.

Powrót Odysseja. Koń trojański.

TOWARZYSTWO NAUKOWE
PŁOCKIE
Płock, Plac Narutowicza Nr. 8

NOWA MUCHA

Z dniem dzisiejszym wydawnictwo „Nowej Muchy“
obejmuje **Bronisław Karyłowski.**

Kierunek pisma pod redakcją **Leo Belmonta** pozostaje ten, który
idzie od „Wolnego Słowa” ku „Wolnemu Słowu”.

431/59.

Poległym 1830 — 1831 roku.

142

NAJBLIŻSZY NUMER LISTOPADOWY

zawierać będzie:

- 1) **Wieczór 30 listopada 1830 roku** (tajemnica Łukasieńskiego).
- 2) **Epizod z wojny 1831 roku.** Spór w kwaterze wojennej.
- 3) **Sekretny więzień twierdzy Szlisselburskiej.**
- 4) **Wiersz Edwarda Słońskiego.**
- 5) **Z minionych dni** wiersz redaktora „Wolnego Słowa“ z odpowiedzią nań Gustawa Daniłowskiego.
- 6) **Drzemka Belwederska.** Fantazego. Oraz inne artykuły.

Ilustracje **Stanisława Dobrzyńskiego** [i **Bronisława Karyłowskiego**.
Rozmowy Wielkiego Księcia Konstantego z Łukasieńskim i Skrzyneckiego z Prądzyńskim. Sen Wielkiego Księcia Konstantego i inne.

48/51.

22

PROSPEKT NA ROK 1906.

---

40 złotych
rocznie

Książnica Polska

Tom złotówkę

(Ozdobnie oprawiony dwa złote).

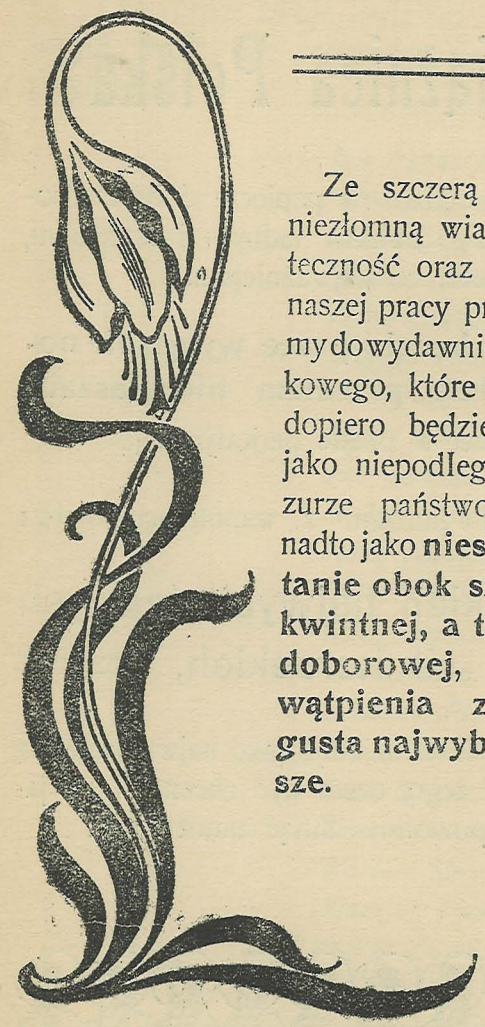

Druk Piotra Laskauera i S-ki. Warszawa,
Nowy Świat 41.

Niniejszy prospekt służy zarazem jako wzór for-
matu i papieru.

Papier bez masy drzewnej!

Ze szczerą ochotą i
niezlomną wiarą w poży-
teczność oraz owocność
naszej pracy przystępuje-
my do wydawnictwa książ-
kowego, które pierwszym
dopiero będzie nietylko
jako niepodlegające cen-
zurze państwowej, lecz
nadto jako **niesłychanie**
obok szaty wy-
kwintnej, a treści tak
doborowej, że bez-
wątpienia zadowoli
gusta najwybredniej-
sze.

„Książnica Polska“

wychodzić będzie na papierze dobrym, po-
siłkować się drukiem ładnym i czytelnym,
lecz, co najważniejsza:

**podawać będzie prace wyłącznie no-
we, nigdzie przedtem nieogłaszane**

(nawet w prasie perjodycznej),

korzystając zarazem z współpracownictwa

**wszystkich najwybitniejszych
==== sił literackich, ====**

których spis podajemy, jako najwybitniejszą
zapowiedź tego, czem być chcemy i na ja-
kim poziomie stanąć zamierzamy.

Oto, prace swoje bądź już nam ofia-
rowali, bądź też przyrzekli na najbliższą
przyszłość:

- Jan Augustynowicz,*
- Gustaw Daniłowski,*
- Marjan Gawalewicz,*
- Wiktor Gomulicki,*
- Artur Górski,*
- Wacław Grubiński,*
- Jan Kleczyński,*
- Marja Konopnicka,*
- Jan Lemański,*
- Andrzej Niemojewski,*
- Adolf Nowaczyński,*
- Artur Oppman (Or-Ot),*
- Eliza Orzeszkowa,*
- Włodzimierz Perzyński,*
- Bolesław Prus,*
- Władysław Reymont,*
- Leon Rygier,*
- Henryk Sienkiewicz,*
- Wacław Sieroszewski,*
- Maurycy Zych,*
- Stefan Żeromski*
- i inni.*

Uwzględniając przedewszystkiem najnowszą literaturę oryginalną (tak poważną, jako też i lżejszą), której wszystkie najnowsze i najwspanialsze zdobycze podawać czytelnikom będziemy, mamy również zamiar dzielić się z Wami i zdobyczami literatur obcych, których przekłady (również drukowane po raz pierwszy) zamieszczają w „**Książnicy Polskiej**” będziemy, chociaż w mniejszej mierze.

Z przekładów posiadamy w tece ostatnie prace:

*Björnstjerne-Björnsona,
Schnitzlera,
Hoffmanna,
Barbey d' Aurrevilly'ego,
Dostojewskiego,
Gorkiego*

i innych.

Wydawnictwo nasze ma na celu popularyzowanie jak najszersze utworów prawdziwie wartościowych z dziedzin:

Powieści, noweli, dramatu, poezji, historii Polski i powszechnej, historii sztuki, kultury i literatury, filozofji, etyki, psychologii, estetyki, ekonomji społecznej, nauk przyrodniczych i t. d., i t. d.

Wogóle za wartość lektury odpowiadać będą przedewszystkiem same imiona autorów, w części podane wyżej, a których spis **uzupełniony** ogłosimy wkrótce.

Wydawnictwo nasze jest najtańszem i przystępnem nawet dla najmniej zamożnych. Tomik (złożony z siedmiu do jedenastu arkuszy druku) kosztuje w prenumeracie **15 kop.**

Warunki prenumeraty.

W Warszawie:	rocznie (40 tomów) — rb. 6.
	kwartaln. (10 tomów) — rb. 1.50.
Z przes. poczt.:	rocznie (40 tomów) — rb. 8.
	kwartaln. (10 tomów) — rb. 2.
Za granicą:	rocznie (40 tomów) — rb. 10.
	kwartaln. (10 tomów) — rb. 2.50.

Na żądanie dostarczamy egzemplarze ozdobnie oprawne, doliczając sobie za to **rb. 1 kop. 50** kwartalnie, czyli po złotówce za oprawę.

Rozpoczynając wydawnictwo w tak niezwykłych czasach, pragniemy skorzystać ze swobody słowa i rozpocząć pracę naszą sięgnięciem do najświętszych kryjówek serc naszych, pilnie dotychczas przez władze strzeżonych, skąd też wydobywamy rzecz, wprawdzie już drukowaną, a nawet więcej — zapisaną gorejącymi zgłoskami tam właśnie, dokąd zwracać się nie było wolno, lecz, niestety, nieszczęśliwym jeszcze znaną, a mianowicie:

KORDJANA

===== ARCYDZIEŁO =====

JULJUSZA SŁOWACKIEGO.

Więcej przedruków na przyszłość uni-kać przyrzekamy — z temi tylko wyjątkami, gdy zrzadka zapagniemy zwracać się do owej skarbnicy pamiątek.

Na pierwszy kwartał (cykl pierwszych dziesięciu tomików) złożą się następujące utwory:

1) Arcydzieło Juliusza Słowackiego:

„Kordjan”

2) Ostatnia praca

Bolesława Prusa

„Rachunek życiowy”

3) Najnowsza powieść

Jana Lechańskiego

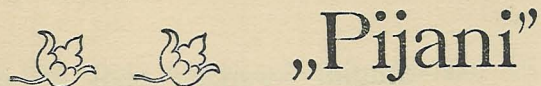
„Dziennik Odmieńca”

4) Wiktora Gomułickiego

Cykl nowel p. t.: „Mozaika”

27

5) Dramat Wacława Grubińskiego

6) Historyczne studjum

Adolfa Neuwert-Nowaczyńskiego

w dwóch tomach, p. t.:

„Dzieje Satyry w Polsce”

7) Miniaturowa epopeja z wojny rosyjsko-japońskiej, p. t.:

„Baterja Nr. 6”

gigantycznego pióra autora „Chłopów”

Władysława St. Reymonta

oraz przekłady z Björnstjerne-
Björnsona i Schnitzlera.

W drugim kwartale, obok wybitnych
studjów naukowych, zamieścimy najnowsze
powieści:

Bolesława Prusa,
Wacława Sieroszewskiego,
Stefana Żeromskiego
i innych

Cena tomu w prenumeracie wynosi 15
kop., lecz w sprzedaży pojedynczej będzie
znacznie wyższą, a mianowicie:

od kopiejek 20 do 75.

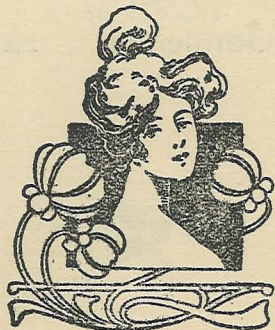
Do nabycia oddzielnie będą:

- Kordjan . . . . . za kop. 20.
- Rachunek życiowy . za kop. 40.
- Dziennik Odmieńca . za kop. 35.

Jak najspieszniej pragnąc uregulować nakład oraz uniknąć wszelkich przeszkód w terminowej ekspedycji wydawnictwa dla naszych abonentów, upraszamy Sz. Publiczność, aby raczyła nadsyłać przedpłatę wprost do Administracji **Książnicy Polskiej** i to w terminie jak najkrótszym.

Administracja „Książnicy Polskiej“
mieści się

w księgarni St. Sadowskiego,
Marszałkowska 115, róg Złotej.

Wydawca: **Stefan Sierzputo** i.
Za Redakt.: **Jan Kwietniewski**.

---

40 tomów rocznie

Rb. 6.

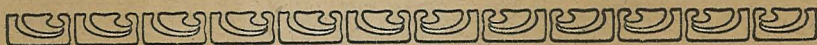
10 tomów kwartalnie

Rb. 1.50.

Cena tomu w prenumeracie — kop. 15
w pojedynczej sprzedaży — kop. 20 do 75.

**TOWARZYSTWO NAUKOWE
PŁOCKIE**
Płock, Plac Narutowicza Nr. 8

LIKWIDACJA SKUTKÓW WOJNY W DZIEDZINIE STOSUNKÓW PRAWNYCH I EKONOMICZNYCH W POLSCE.

Przeci już rok dobiega od chwili, gdy rozpoczęła się wojna, pociągająca za sobą niewidziane dotychczas wstrząśnienia natury politycznej, ekonomicznej i społecznej.

Dopóki trwa walka, skutki wstrząśnień tych nie dają się odczuć w całej pełni. Gdy jednak pokój podpisany zostanie i gdy życie powracać zacznie do normy, uwidoczną się ich wyniki, sięgające nierównie głębiej, niż ogół to sobie wyobraża.

Zajdą niezawodnie wprost zdumiewające przeobrażenia nie tylko w dziedzinie politycznej, ale również i w dziedzinie stosunków prawnych i ekonomicznych. Przeobrażenia te w wielkim bólu ujrzą światło dzienne. Jak każda wielka zmiana, pociągną one za sobą całe zastępy ofiar i olbrzymie szeregi kolizji.

Rzeczą jest naturalną, że im rozumniejsze i im głębsze będą zarządzenia prawodawcze, przy których przeobrażenia te wejdą w życie, tym mniejsza będzie ilość ofiar, tym łatwiejsze do rozwiązania będą owe kolizje.

W żadnym kraju w Europie przeobrażenia te nie będą tak radykalne, jak w Polsce. Cała struktura polityczna, przez rządy poprzednie zbudowana i wszystkie z niej płynące następstwa ekonomiczne i społeczne gruntownie ulegną rewizji. Strukturę

dawną zastąpi nowa, zaś zadaniem prawodawcy będzie dla tej nowej struktury podwaliny położyć.

Praca to będzie olbrzymia i niepomierne trudna.

Im gruntowniej jednakowoż problematy przyszłości już dzisiaj naukowo opracowane zostaną, im bardziej wyniki tych prac wszechstronnej będą poddane krytyce, tym niewątpliwie łatwiejsze będzie zadanie przyszłego prawodawcy polskiego.

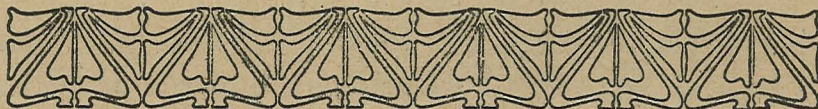
Wydział Rejestracji Strat Wojennych stoi najbliżej tej olbrzymiej szczyby, którą wojna obecna w majątku narodowym zrobiła. Niebываłe straty, przez kraj poniesione, pociągną za sobą, siłą rzeczy, potężne zmiany natury prawnej i ekonomicznej.

Stąd powstała w **Wydziale Rejestracji Strat Wojennych** myśl wydania pracy zbiorowej, której zadaniem byłoby naukowe oświetlenie prawnych i ekonomicznych zagadnień, jakie zaraz po wojnie w kraju roztrzygnąć wypadnie.

Do zagadnień tych zaliczamy: kryzys w dziedzinie własności nieruchomości miejskiej, stosunek pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem w epoce powojennej, sprawę licytacji nieruchomości, kwestję indemnizacji strat wojennych, sprawę likwidacji serwitutów włościńskich, skutki praw cywilnych, w czasie wojny wydanych i t. p.

Wydawnictwo to nosić będzie ogólny tytuł:

LIKWIDACJA SKUTKÓW WOJNY W DZIEDZINIE STOSUNKÓW PRAWNYCH I EKONOMICZNYCH W POLSCE.

31 10

W najbliższym czasie wyjdą z pod prasy następujące prace:

T O M I.

1. POLSKI BANK MIEJSKI *przez Kazimierza Olszowskiego.*
2. ŚRODKI PRAWNE OGRANICZENIA PRZYMUSOWEJ SPRZEDAŻY NIERUCHOMOŚCI W CZASIE POWOJENNYM *przez D-ra H. Strasburgera.*

T O M II.

1. REJESTRACJA I INDEMNIZACJA STRAT WOJENNYCH W ŚWIETLE USTAW, wydanych we Francji po r. 1814—15, 1870—71, w Niemczech po r. 1870—71, w Austrii po 1866, w Rosji po 1904 oraz w czasie wojny obecnej *przez Leona Babińskiego.*
2. SPRAWA LIKWIDACJI STRAT WOJENNYCH ZA KSIĘSTWA WARSZAWSKIEGO *przez A. Kraushara.*
3. REKWIZYCJE W KSIĘSTWIE WARSZAWSKIM, OKUPOWANYM PRZEZ ROSJĘ W ROKU 1813—15 *przez D-ra Natalję Gąsiorowską.*
4. REJESTRACJA I INDEMNIZACJA STRAT WOJENNYCH NA LITWIE PO ROKU 1812 *przez J. Iwaszkiewicza.*

T O M III.

1. SZKODY WOJENNE A WSPÓŁCZESNE PRAWO NARODÓW *przez Szymona Rundsteina.*
2. TYTUŁ DO INDEMNIZACJI STRAT WOJENNYCH *przez Wł. Maliniaka.*
3. ZASADY INDEMNIZACJI STRAT WOJENNYCH W ICH ROZWOJU HISTORYCZNYM *przez Wł. Mazurkiewicza.*
4. ODSZKODOWANIE STRAT WOJENNYCH W OŚWIETLENIU NIEMIECKICH USTAW OBECNYCH *przez M. Kuratowa.*

T O M I V.

1. NASZA PRZYSZŁA WALUTA
przez D-ra Wacława Fajansa.
2. PRZYSZŁE FINANSE I REFORMY PRAWNE
przez St. Skarzyńskiego.
3. O LIKWIDACJI SERWITUTÓW WŁOŚCJAŃSKICH
przez Kazimierza Olszowskiego.
4. WAŻNIEJSZE ZMIANY PRAWODAWCZE PODCZAS WOJ-
NY OBECNEJ
przez J. Glassa.
5. ODPOWIEDZIALNOŚĆ KOLEI ZA STRATY W ŁADUN-
KACH I BAGAŻACH, PONIESIONE PODCZAS WOJNY
przez K. Mayznera.

Niezależnie od tego szereg innych ekonomistów, prawni-
ków i socjologów przyrzekł swą współpracę.

Wydawnictwo wychodzić będzie pod kierunkiem Komitetu
Redakcyjnego, który stanowią pp.: Jakób Glass, Kazimierz Ol-
szowski, prof. dr. Edward Strasburger, dr. Henryk Strasburger.

Warszawa, w Lutym 1917.

Wydział Rejestracji Strat Wojennych
przy Radzie Głównej Opiekunów.

Druk. St. Święcki, Warecka 12.

Geprüft und freig. durch die Kats. D. Presseabt. Warsch., 3.III.1917 T. № 4308 № 56.

TREŚĆ

obrazów do wykładu zoologii.

- 1a. Konie robocze. 1b. Konie wierzchowe.
 2. Jeleń. 3. Tygrys. 4. Orzeł. 5. Bocian. 6. Niedźwiedź. 7. Pies. 8a. Krowy w dolinie. 8b. Krowy w Alpach. 9. Zając. 10. Owca. 11. Orangutan. 12. Kangur. 13a. Wielbłąd dwugarby. 13b. Dromader. 14. Łabędź. 15. Żółw olbrzymi. 16. Słoń. 17. Lotokot. 18. Struś. 19. Krokodyl. 20. Karp. Szczupak. 21. Kaszalot. 22. Sowa. 23. Papuga. 24a. Wąż wodny. 24b. Zmija. 25. Piła (ryba). 26. Lis. 27. Nosorożec. 28. Mors. 29. Bażant. 30. Mrówkojad. 31. Lew. 32. Lwica. 33. Głuszec. 34. Zebra. 35. Żyrafa. 36. Geś. 37. Koza. 38. Świnia. 39. Osieł. 40. Kura. 41. Pająk krzyżak. 42. Pszczoła. 43. Rak. 44. Tasiemiec i Włosień (trychina). 45. Ślimak. 46. Borsuk. 47. Czapla. 48. Wiewiórka i Kuna leśna. 49. Paw'. 50. Nietoperz, Chomik, Kret. 51. Kuropatwa i Przepiórka. 52. Gołębie. 53. Dzieciół i Kukułka. 54 i 55. Ptaki śpiewające. 56. Kozica. 57. Wilk. 58. Sarna. 59. Wydra. 60. Renifer. 61 i 62. Chrząszcze. 63 i 64. Motyle. 65. Siatkoskrzydłe i prostoskrzydłe. 66. Żubr. 67. Bóbr. 68. Indyk. 69. Kot domowy. 70. Tchórz. Jeź. Gronostaj. 71. Wieloryb. 72. Rekin. 73. Daniel. 74. Niedźwiedź biały. 75. Goryl. 76. Płazy I. 77. Żaba. 78. Mniszka. 79. Jedwabnik. 80. Mrowisko. 81 Małpy (w klatce). 82. Lama. 83. Hyena plamista i prażkowata. 84. Ryś. 85. Kozieł. 86. Ryby wód słodkich. 87. Ryby morskie. 88. Skorupiaki. 89. Zwierzokrzewy. 90. Mięczaki. 91. Sokół wędrowny. Pustułka. Jastrząb. Kania czerwona. 92. Krogulec. Myszołów. Kruk. Czarnowron. Wrona. Gawron. 93. Foki. 94. Dziobak. 95. Podział mięsa wołu. 96. Myszy. 97. Płazy II. 98. Łosoś i jego rozwój. 99. Kaczki. 100. Sowy.

TOWARZYSTWO URZĄDZEŃ SZKOLNYCH
i POMOCY NAUKOWYCH.

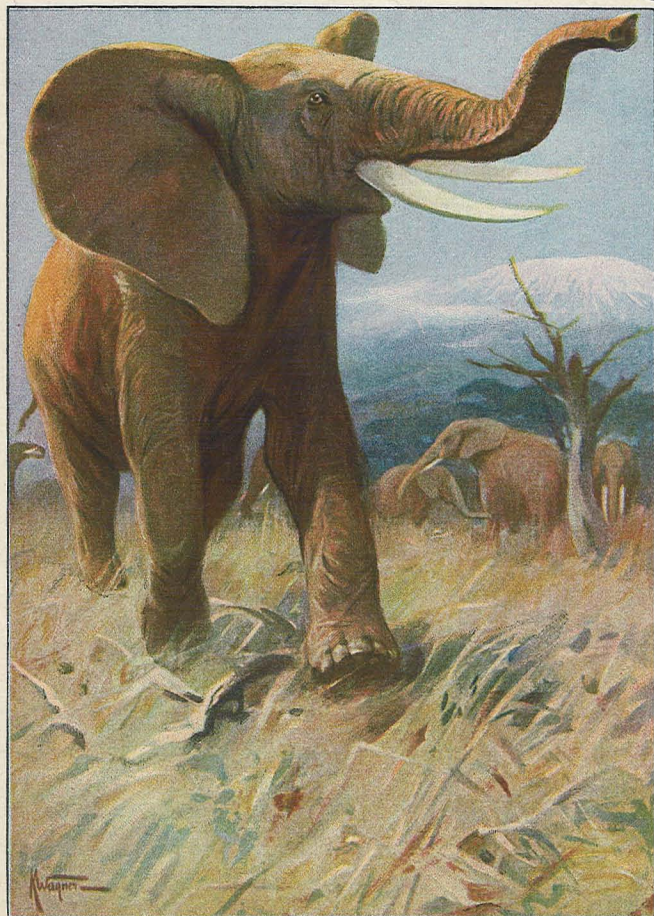
Warszawa, Bracka 18. Tel. 77.60.

1021/51.

STAŁA WYSTAWA
POMOCY NAUKOWYCH.

Biuro otwarte od g. 10 rano do g. 7 wiecz.

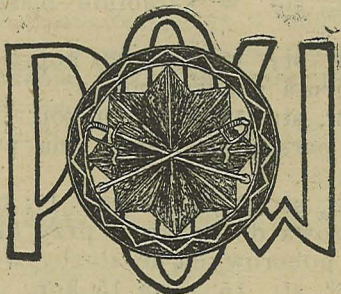
142

Obrazy ścienne do wykładu zoologii (wymiar 65×91 cm.).

Obraz pojedynczy, nienaklejony	60 kop.
„ „ na grubym papierze	70 kop.
„ „ „ „ lamowany płótnem z kółkami	80 kop.
Rama, w której obrazy z łatwością zmieniać można.	2 Rb. 50 kop.

658/51

SPIS WYDAWNICTW
Polskiej Organizacji Wojskowej

WARSZAWA
—
1917.

Złożono i odbito w drukarni Polskiej Organizacji Wojskowej.

Wydawnictwa Polskiej Organizacji Wojskowej *).

Regulaminy i instrukcje:

- Zbiór wiadomości dla żołnierzy i podoficerów.
1915, 16°, str. 75, rysunków 36; (wyczerpane).
- Regulamin wojsk pieszych. Rozdział II. Walka.
Wyd. III. Lublin 1915, 8°, str. 80; cena 45 kop.
- Program szkół P. O. W.: I. Szkoła żołnierska. Szkoła podoficerska.
1915, 16°, str. 23, (wyczerpane).
- Usuwanie zacinania się w karabinie maszynowym systemu Maxima.
1916, 16° str. 18; cena 20 kop.
- Wykształcenie rekruta podczas wojny.
1917, 16°, str. 52; cena 30 kop.
- Wojskowe szkice perspektywiczne. (na podstawie broszury kap. L. Baehra).
1917, 16°, str. 30, rysunków 17; cena 30 kop.
- Instrukcja tymczasowa dla lekarzy przy określaniu zdolności ochotników i poborowych do służby wojskowej.
1917, 16°, str. 15; cena 15 kop.
- Tymczasowy program Szkoły Podchorążych.
1916, 16°, 27; cena 30 kop.
- Tymczasowy program Szkoły Podchorążych. Wyd. II uzupełnione.
1917, 16°, str. 28 + VI; cena 30 kop.

Podręczniki.

- K. Krzewski i T. Ostoja.: Terenoznawstwo i kartografia. Zeszyt I.
1917, 8°, str. XXII + 57, rys. 20; cena 80 kop.
(Zeszyt II. w przygotowaniu).

*) Przy sprzedaży w Galicji liczy się 25 kop. = 1 kor.

- Nauka o broni. Część I. Ręczna broń palna. (Karabiny austriackie, niemiecki i rosyjski).
1917, 8°, str. 109, tablic VIII, rysunków 73; cena 1 Rb. 50 kop.
- Wł. Oset. Karabin niemiecki G. 98.
1917, 8°, str. 32, rys. 33; cena 50 kop.
- Oficer artylerji. Artylerja konna. Szkic dziejów, organizacji i taktyki.
1917, 8°, str. 24; cena 25 kop.
- B. R. kap.: O taktyce jazdy. (w druku).

Biblioteka „Przeglądu Wojskowego“.

- I. Według H. Schmida: Zasady organizacji armji współczesnej.
1916, 8°, str. 82, szkic 1; cena 60 kop.
- II. W. Ordon: Zarys organizacji armji rosyjskiej.
1916, 8°, str. 31, szkiców 8; cena 45 kop.
- III. Ad. Płomieńczyk: Armja austro-węgierska.
1916, 8°, str. 144, szkiców 6, 1 tablica; cena 80 kop.
- IV. Sęp Dł.: Zarys organizacji armji niemieckiej.
1916, 8°, str. 39, szkiców 6; cena 30 kop.
- V. M. Ramocki: Zadania taktyczne z omówieniami.
1917, 8°, str. 55, szkiców 22, cena 40 kop.
- VI. Immanuel: Zadania taktyczne dla plutonu, kompanji i baonu. (wyczerpane).
- VII. Pr. K.: Zadania dla pieszych patrolów wywiadowczych. (w druku).

Biblioteczka im. kapitana Herwina.

- Zeszyt II. Stary: Organizacja armji.
Wilno 1915, 16°, str. 16; cena 10 kop.
- Zeszyt IV. Sz. Wołodkiewicz: Marsze.
Wilno 1915, 16°, str. 16; cena 10 kop.
- Zeszyt VII W. Ordon: Wywiady.
Wilno 1915, 16°, str. 16, rys. 4; cena 10 kop.
- Zeszyt XII. Z. Brzózka: Zasady balistyki.
Wilno 1915, 16°, str. 15, rys. 2; cena 10 kop.
(Dalsze zeszyty w przygotowaniu)

Tablice szkolne:

- L. 1. Karabin austriackiej piechoty M. 95, cena 30 kop.
L. 2. Karabin austriackiej piechoty M. 90, „ „ „
L. 3. Karabin niemieckiej piechoty G. 98, „ „ „
L. 4. Karabin rosyjskiej piechoty M. 91, „ „ „

- L. 5. Schemat organizacji armji austro-węgierskiej, cena 10 kop.
L. 6. Odznaki armji rosyjskiej, cena 5 kop.

Z dziejów wojskowości polskiej:

- Dr. Ig. T. Baranowski:* Pospolite ruszenie.
1917, 8°, str. 15; cena 30 kop.
Dr. W. Łopaciński: Legjony i armja Księstwa Warszawskiego.
1917, 8°, str. 30; cena 30 kop.
Dr. T. Kupczyński: Żołnierz insurekcji kościuszkowskiej.
1917, 8°, str. 16; cena 20 kop.
Dr. K. Konarski: Hetmani i hussarja. (w przygotowaniu).
(Dalsze zeszyty w przygotowaniu).

Czasopisma:

Podchorąży. № 1 i 2. 1915. (wyczerpane, pismo zawieszono-Przegląd wojskowy. Miesięcznik na użytek szkół i instruktorów P. O. W.

Tom I. (zeszyty 1—5).

1916 — 1917, 8°, str. 480, szkiców i map 29. (na wyczerpaniu).

Tom II. (zeszyty 6—10).

1917, 8°, str. 250, szkiców i map 36; cena zesz. 6, 7, 10 po 30 kop. — 8—9 40 kop.

Strzelec. Pismo Polskiej Organizacji Wojskowej. Miesięcznik. Rok II.

Zeszytów 5. 1916—1917, 8°, str. 64 + 47 + 40 + 88, rys. i tablic 12 + 11 + 4 + 14; cena zesz. 1, 2, 3 po 60 kop., 4—5 — 90 kop. (zeszyt 6 w druku).

Wydawnictwa szkolne.

(do użytku tylko wewnątrz szkół).

- Nr. 1. Armatki piechoty. (8°, str. 4).
Nr. 2. Notatki o organizacji armji austrjackiej. (8°, str. 8).
Nr. 3. Oddziały szturmowe. (8°, str. 12 z 8 rys. i tablicą).
(Dalsze zeszyty w przygotowaniu).

Warszawa, d. 1 października 1882 r.

Mamy zaszczyt zawiadomić, że w dniu 14 (26) września r. b. na mocy kontraktu urzędowego, przed notaryuszem Janem Samkowskim zawartego, wydawnictwo „**Słownika Geograficznego**“, przeszło na wyłączną własność Władysława Walewskiego. Skład Redakcyi, pozostał ten sam i nadal pod kierunkiem Filipa Sulimierskiego, **S-to Krzyska 17**, gdzie mieści się i Redakcyja. Skład główny i kantor administracyi, Słownika, przeniesiony: **Długa 47, biuro adv. przy Juliusza Walewskiego** Tamże adresować należy wszelkie przesyłki i reklamacye, a nawet i artykuły.

Redakcyja Słownika.

Filip Sulimierski.

Bronisław Chlebowski.

Władysław Walewski.

OD REDAKCYI.

Przypominamy, według ogłoszeń kilkakrotnie już powtórzonych, że od dnia 1-go lipca r. b. cena **całego dzieła** niniejszego **została podniesioną**

z rs. 30 na 48 (bez przesyłki)

„ **36** „ **58** (z przesyłką)

a to dla tego, że zamiast 5-ciu tomów, **Słownik** obejmuje **tomów 8**. Cena zeszytów i tomów pozostaje niezmienną.

zeszyt 50 kop. bez przesyłki

tom 6 rubli „

zeszyt 60 kop. z przesyłką

tom 7 rs. 20 kop. „

Zeszyty wychodzą co miesiąc; 12 zeszytów składa I tom.

Adres do przesyłania pieniędzy i artykułów:

JULIUSZ WALEWSKI, Warszawa, Długa 47.

Redakcja „Przeglądu Historycznego“ zjednała sobie współpracownictwo wielu najwybitniejszych uczonych, zamieszkałych tak w kraju, jak i na obczyźnie. Podobne skupienie sił naukowych ochroni „Przegląd Historyczny“ od uprawy jednostronnych motywów dziejowych, zapewni mu wielostronność w oświetlaniu zjawisk minionych.

Dotychczas przyrzekli współpracownictwo pp: Prof. Dr. Oswald Balzer, Dr. Eugeniusz Barwiński, Mathias Bersohn, Prof. Dr. Jarosław Bidlo (Praga), Dr. Józef Bieliński, Prof. Dr. Piotr Bieńkowski, Prof. Dr. Ludwik Birkenmajer, Józef Bojasiński, Prof. Dr. Aleksander Brückner, Dr. Franciszek Bujak, Maksymilian Baruch, Prof. Bronisław Chlebowski, Adam Chmiel, Stanisław Ciszewski, Stefan Czarnowski, Adam Darowski, Dr. Przemysław Dąbkowski, Prof. Dr. Bronisław Dembiński, Dr. Tadeusz Estreicher, Ks. Prof. Dr. Jan Fijałek, Prof. Dr. Ludwik Finkel, J. F. Geisler, Dr. Franciszek Giedroyc, Zygmunt Gloger, Dr. Maryan Goyski, Prof. Dr. Ludwik Gumpłowicz, Marcei Handelsman, Prof. Adam Jaczynowski, Jan Jakubowski, Prof. Dr. Antoni Karbowski, Dr. Wojciech Kętrzyński, Dr. Abdon Kłodziński, Henryk Konic, Władysław Konopczyński, Dr. Feliks Kopera, Prof. Dr. Kazimierz Krotoski, Stanisław Krzemiński, Ludwik Krzywicki, Ks. Dr. Stanisław Kujot, Leonard Lepszy, Prof. Hieronim Łopaciński, Prof. Dr. Jan Łoś, Dr. Bronisław Łoziński, Dr. Władysław Łoziński, Dr. Ernest Luniński, baron Gustaw Manteuffel, Prof. H. M., Prof. Dr. Mathias Murko (Grac), Prof. Witold Nowodworski, Alfons Parczewski, S. Posner, Prof. Dr. Karol Potkański, Dr. Antoni Prochaska, Dr. Jan Ptaśnik, Prof. St. Ptaszycki, Kazimierz Pułaski, Jan Riabinin, Dr. Al. Rembowski, Dr. Mojżesz Schorr, Ks. Władysław Sarna, Dr. Tadeusz Sierzputowski, Gustaw Simon, Tadeusz Smoleński, Prof. Dr. Stanisław Smolka, Prof. Dr. August Sokołowski, Ks. Prof. Władysław Szczesniak, Ks. Prof. Tadeusz Trzeciński, Michał hr. Tyszkiewicz, Kazimierz Wachowski, Prof. Dr. Teodor Wierzbowski, Dr. Alojzy Winiarz, Antoni Wyslouch, Dr. Stanisław Zakrzewski i inni.

W najbliższych zeszytach, między innymi, pomieszczone będą następujące prace: Prof. Al. Brückner „Próbki najnowszej krytyki historycznej“; Prof. Dra Bronisława Dembińskiego „Z dziejów okupacji pruskiej 1793“; Dr. Fr. Giedroycia „O przyczynie śmierci Batorego“; Zygm. Glogera „Inwentarze ruchomości w dawnych wiekach“; Prof. Dra Ludwika Gumpłowicza „Historia a socjologia“; Dra Antoniego Karbowski „System dydaktyczno-pedagogiczny Komisji edukacji narodowej“; Dra St. Kętrzyńskiego „O Astryku“; Władysława Konopczyńskiego „Geneza *Liberum Veto*“; Al. Kraushara „Księgarze warszawscy i spory ich z oprawiaczami ksiąg“; Dra Bronisława Łozińskiego: „Sprawa kryminalna Alexandra Hr. Fredry o zdradę stanu (1848—1853)“; Dra Ernesta Lunińskiego: „Księżna Tarakanowa i konfederaci barscy“; Barona Gustawa Manteuffla „Z inflanckiej literatury historycznej“; Prof. Dra Karola Potkańskiego: „Granice etniczne Polski piastowskiej“; Dra Antoniego Prochaski: „Dwie koronacje“ (epizody z dziejów Daniela Halickiego i Mendoga) oraz „Z dziejów samorządu ziemi chełmskiej“; Jana Riabinina „Sprawa Grajewskiego“ (przyczynki do kandydatury Iwana Groźnego na tron polski); Władysława Smoleńskiego: „Udział szlachty mazowieckiej w elekcjach“; Tadeusza Smoleńskiego: „Ze studyów nad Orzechowskim“; Dra Wacława Sobieskiego: „Zmowy Dymitra Samozwańca“; Ks. Dr. Prof. Tadeusza Trzecińskiego: „O miniaturach antyfonarza biblioteki kapitulnej gnieźnieńskiej i t. d., i t. d., i t. d.“

Według Koncessyi, otrzymanej przez p. FR. PUŁASKIEGO (z dnia 4 Marca 1905 r. za № 2263) „PRZEGLĄD HISTORYCZNY“ pomieszczać będzie:

1. Rozprawy z historii polskiej, oraz powszechnej, ze szczególnem uwzględnieniem historii Słowian.
2. Rozprawy z zakresu historii prawa i historyzologii.
3. Szkice i opowiadania historyczne.
4. Monografie towarzystw i zakładów naukowych.
5. Monografie wsi, miast i prowincyi z uwzględnieniem ich znaczenia w rozwoju kultury.
6. Biografie postaci historycznych, uczonych i pisarzy.
7. Artykuły z zakresu wszystkich nauk pomocniczych historycznych: antropologii, archeologii, ekonomii, etnografii, geografii, heraldyki, metodyki historycznej, numizmatyki, sfragistyki, socjo-

logii. 8. Artykuły z zakresu historii sztuki, nauki i literatury, opisy pamiątek historycznych. 9. Recenzye i sprawozdania. 10. Materiały historyczne: akty, dyplomy, listy, pamiątniki, opisy archiwów i bibliotek. 11. Kronikę naukową. 12. Rysunki, mapy, portrety. 13. Ogłoszenia o nowych wydawnictwach.

„PRZEGLĄD HISTORYCZNY“ wychodzić będzie pod redakcją **J. K. KOCHANOWSKIEGO**, przy udziale komitetu, do którego należą pp. **Ignacy Chrzanowski, S. Dickstein, Al. Jabłonowski, St. Kętrzyński, Al. Kraushar, Fr. Pułaski, Wł. Smoleński, Wac. Sobieski.**

„PRZEGLĄD HISTORYCZNY“ wydawany będzie w zeszytach od 8—10 arkuszy druku co drugi miesiąc, poczynając od 1 Lipca r. b.

Prenumerata wynosi rocznie: w Warszawie 6 rb. —
poza Warszawą 7 rb. —
Półrocznie w Warszawie 3 rb. 50.
poza Warszawą 4 rb. —

Prenumeratę przyjmują wszystkie księgarnie w kraju i zagranicą.

Główna administracja pisma w księgarni Gebethnera i Wolffa, w Warszawie.

List zwrotny.

Do Administracji „Przeglądu Historycznego“

KSIĘGARNIA GEBETHNERA i WOLFFA, w WARSZAWIE.

Upraszam o przysłanie mi ..... egzemplarz..... „Przeglądu Historycznego“ pocztowszy

od

Kależną sumę

załączam w przekazie poczt.

proszę pobrać za zaliczeniem poczt.

Podpis

Adres: ostatnia stacya pocztowa

gub.

miejscość

Księgarnia Gebethnera i Wolffa

POLECA NASTĘPUJĄCE WYDAWNICTWA:

Askenazy Szymon. Dwa stulecia XVIII i XIX, wydanie 2-ie 2 60 Treść: Przedostatnie bezkrólewie. — Fryderyk II i August III. — Sprawa wschodnia przed wielkim sejmem. — Odgłosy Targowicy. — Przyczyny wyprawy do Moskwy. — Z działalności ministra Lubeckiego. — Cesarz Mikołaj I w Warszawie. — Przypisy.		stochowa w historii. — Firleje — (1364—1400—1900) Imć pan Szymon Szczecina i król Władysław Jagiełło. — Pierwotna germanizacja słowian pomorskich w świetle historyografii niemieckiej. — Karol Szajnocha. — Stosław Laguna jako historyk. — Adolf Pawiński. — Traktat Kaliski. — Kamieniecy. — Z czasów Jagiełły. — „Karmazyn“ jakich wielu.
— Książę Józef Poniatowski (1763—1813) z 22 rycinami i heljografią wed. portretu Grassiego 4 — W opr. ozdobnej 5 —		Konopnicka Marya. Trzy studia: O komedii bohater-skiej Edmunda Rostanda. — Juliusz II Juliana Klaczki. — Krzyżacy Henryka Sienkiewicza. 1 35
— Przymierze polsko-pruskie. Wyd. 2-gie. 1 50		Kraszewski J. I. Polska w czasie trzech rozbiorów 1772 — 1799. studia do historii ducha i oby-czaju. Z 292 ilustracjami oraz mapą kolorowaną Polski z czasów Stanisława Augusta. Przed-mowa prof. Szymona Askenazego. 3 duże tomy 6 — W ozdobnej oprawie 9 —
— Studja historyczno-krytyczne. Wyd. 2-gie, przejrzone i poprawione. 2 40		Kraushar Aleksander. Bourboni na wygnaniu w Mi-tawie i Warszawie. Szkic historyczny (1798—1805). Z ilustracjami osób, miejscowości, gmachów i pałaców w dziele tem wzmiankowanych, według obrazów i rycin, z galerij krajowych i zagranicznych oraz z bogatszych zbiorów prywatnych pochodzących, 2 40
— Uniwersytet Warszawski. — 60		Kubala L. Dr. Szkice historyczne. Serya I i II. Wyd. 4-te. 4 —
— Wzasy historyczne. Wyd. 2-gie. 2 — Treść: Korespondent Stanisława Augusta. Niemcy o Polsce. — Lauzun. — Pamiętniki pani Potockiej. — Szwoleżerowie. — Generał Chłapowski. — Ferrand. — Ks. Adam Czartoryski ministrem rosyjskim. — Sprawa polska przed Kongresem wiedeńskim. — Pani Lieven. — Lite-ratura orleańska. — Stendhal dyplomata. — Meri-mée. — „Epik“ nienawiści. — Dyplomacja rosyj-ska w sprawie polskiej — Polityka naukowa. Widoki Azji. — Pisma Wł. Spasowicza. — Sto-sław Laguna. — Przypisy.		Małcki Ant. Z przeszłości dziejowej pomniejszych pisma. 2 tomy. 3 60
— Wzasy historyczne. Serja 2-ga, 2 60 Treść: Francja a Polska. — Rozbiory. — Z cza-sów Stanisława Augusta. — Książę Denasów. Alfieri. — Sprawy gdańskie. — Rosyja w Galicji Wschodniej. — Emigrant w Polsce. — Henryk Sybel. — Albert Sorel. — O krytyce naukowej. Aleksander Kłobukowski. — Przypisy.		Matuszewski I. Swoi i obcy. (Pokrewieństwa i różni-ce). Zarysy literacko-estetyczne. Wyd. 2-gie, poprawione. 2 — — Słowacki i nowa sztuka (Modernizm). Twórczość Słowackiego w świetle poglądów estetyki no-woczesnej, studjum krytyczno-porównawcze. Wyd. 2-gie. 1 50 — Twórczość i twórcy, studia i szkice estetyczno-literackie. 2 —
Białkowski Antoni. Pamiętniki starego żołnierza (1806—1814), wydał Wacław Tokarz, 2 60		Niemcewicz Juljana Ursyna. Pamiętnik o czasach Księ-sstwa Warszawskiego (1807—1809.) Z autografu Biblioteki Cesarskiej Publicznej w Petersburgu wydał Aleksander Kraushar. Z portretem aut. 1 20
Brückner Aleksander. Dzieje literatury polskiej w zary-sie, 2 tomy. 5 — W ozdobnej oprawie. 6 20		Nowiński Józefat. Sienkiewicz. 1 50
Chmielowski Piotr. Adam Mickiewicz. Zarys biografi-czno-literacki. Wydanie 3-cie poprawione, z dwoma portretami poety, 2 duże tomy. 5 — W oprawie płóciennej. 6 — „ w pół-skórek 6 80		Papée Fryderyk Dr. Polska i Litwa na przełomie wie-ków średnich. Tom I. Ostatnie dwunastolecie Kazimierza Jagiellończyka. 4 —
— Dzieje krytyki literackiej w Polsce. Dla uczce-nia 35-letniej działalności autora jako pisarza i pedagoga wydane staraniem jego przyjaciół i kolegów. Z portretem autora i przedmową Bronisława Chlebowskiego. 3 —		Peplowski-Schnür St. Z papierów po Fredrze. Przy-czynek do biografii poety. Z portretem Al. Hr. Fredry i widokiem pomnika we Lwowie. Wyd. 2-gie. 1 —
— Obraz literatury polskiej w streszczeniach i cenniejszych wyjątkach; 3 tomy. 8 — oddzielne tomy po 3 — W oprawie płóciennej 9 60 „ w pół-skórek 10 50		Smoleński Władysław. Ostatni rok sejmku Wielkiego. (Dalszy ciąg dzieła Ks. Kalinki p. t. Sejm czteroletni). Wyd. 2-gie. 3 40
Chrzanowski Ig. Okruchy literackie. Treść: St. Konarski—Smutek Gabrieli. — Kornel Ujejski. — Ideały Asnyka. — Album pani Kostrowickiej. — O pief-wszej powieści Sienkiewicza. — Na wyspie. 1 —		Sobieski Wacław Dr. Szkice historyczne. 1 50 Treść: Żalobny hetman. Pierwszy protek-tor Samozwańca. — Rola Jezuitów w dziejach Rzeczypospolitej Polskiej. — Upadek rodziny Starzechowskich. — Zapomniany bohater śląski. Z historyzofii niemieckiej.
Demotins Edmund. Szlaki dziejowe a typy społeczne. Szlaki starożytne. Przyczynek do geografii społecznej. Spolszczył Ludwik Krzywicki. 1 50		Szelągowski A. O ujście Wisły. — Wielka wojna pruska. 3 —
Dublecki Marian. Kudak, twierdza kresowa i jej oko-lice. Monografia historyczna. Wyd. nowe, przejr-zane i powiększone. 1 —		Tarnowski St. Józef Szujski jako poeta. 1 20
— Obrazy i studja historyczne. Serja I. Wyd. 2-gie 2 —		Wojciechowski T. Szkice historyczne z jedenastego wieku 3 —
— Obrazy i studja historyczne. Serja II. 2 —		Weysenhoff Jan Generał. Pamiętnik (1789—1831). Z por-tretem autora, wydał Józef Weysenhoff. 2 —
Gostomski Walery. Historia literatury powszechnej w zarysie. 2 tomy 5 —		Woloncowski Maciej Biskup. Biskupstwo Żmujdzkie. Ze żmujdzkiego na język polski przełożył i nie-kóre przypisy historyczne dodał M. Hrysz-kiewicz. Z przedmową St. Smolki. 2 70
Mosiak Ferd. Juliusz Słowacki (1809—1849), biografia psychologiczna. 3 tomy 6 —		Zdziechowski M. Szkice literackie I. 2 — Treść: H. Sienkiewicz — Neoidealizm fran-cuski. — Edward Schuré i esoteryzm. — Katoli-cyzm a prądy religijne w literaturze. — Idea Boga w twórczości artystycznej. — Sier o piękno.
— Szkice i opowiadania historyczno-literackie 2 40		
Igniński Ludw. Młodość Goethego i nieprzełożone dotąd poezje jego ulotne. Wyd. ozdobne z 6 rycinami 1 —		
Kochanowski J. K. Szkice i drobne historyczne 2 — Treść: U progów doby nowożytnej — Czę-		

Do nabycia we wszystkich księgarniach.

W ciągu stulecia ubiegłego, a szczególnie drugiej jego połowy, społeczeństwo nasze było usunięte prawie zupełnie od wpływu na stosunki polityczne kraju, okoliczność ta odwróciła uwagę ogółu od zagadnień prawa państwowego i administracyjnego, co pociągnęło za sobą nietylko nieznaną przedmiotu, ale z powodu braku odpowiedniego piśmiennictwa i zupełną niemożność poznania go. Dało to się silnie odczuć, kiedy zmiana warunków powołała nasze społeczeństwo do udziału w życiu politycznym, bez względu na rozmiary i znaczenie tego udziału. Ostatnie trzy lata nie wzbogaciły naszej wiedzy prawno-politycznej i dziwić się nie można, że w ciągu tak krótkiego czasu nie zdołano użyźnić pola długie lata leżącego odłogiem. Tembardziej więc teraz nie należy tracić czasu.

Zagadnienia z dziedziny prawa państwowego i administracyjnego nastroczają się i nastroczą będą na każdym kroku zarówno w sferze postulatów i programów politycznych, jak i działalności realnej. A tymczasem brak zupełnie odpowiednich źródeł wiedzy, zastosowanych do naszego przygotowania i potrzeb.

Należy więc stworzyć piśmiennictwo prawno-polityczne i uprzyścić je ogółowi.

Najlepszą ku temu formą będzie wydawnictwo periodyczne, poświęcone wyłącznie prawu państwowemu i administracyjnemu, które mogłoby nosić tytuł "Biblioteki prawno-politycznej" i wychodzić w zeszytach miesięcznych po 10 arkuszy druku.

Biblioteka powinna być wydawnictwem czysto naukowym, nie powinna służyć żadnym tendencjom, ani też interesom partyjnym. ale za cel postawić sobie: zadośćuczynienie naglącej potrzebie życia przez dostarczenie społeczeństwu materiału faktycznego i teoretycznego, na którego podstawie mogłoby ono budować swoje poglądy polityczne i nadawać kierunek swojej działalności.

Sprawą najbliższą, wymagającą wyjaśnienia teoretycznego i historycznego, jest sprawa zarządu Królestwa Polskiego, a ściślej

samorządu i wszystkich związanych z nim zagadnień. W pierwszym roku zatem należałoby zamieścić w Bibliotece:

I. Tekst ustaw politycznych państw europejskich /a na początek dać Austryę, najbardziej swoim układem zbliżoną do Rosji, jej prawa zasadnicze i wszystkie ich rozwinięcia, a dalej ustawy krajowe i ich rozwinięcia z komentarzami, oraz wstępem historycznym; potem mogłyby pójść Niemcy i Prusy i t.d./

II. Historia zarządu wewnętrznego Polski od najdawniejszych czasów aż do chwili obecnej.

III. Organizacja zarządu prowincjonalnego w państwach zachodnich i Rosji, przedstawienie teoretyczne i historyczne z wyjaśnieniem organizacji obecnych.

IV. Przekład jakiegoś podręcznika teorii prawa państwowego.

Oprócz tego dwa arkusze druku co miesiąc przeznaczycyby należało na kronikę prawnopolityczną krajową, rosyjską i zagraniczną, oraz na bibliografię i sprawozdania z pism naukowych prawnopolitycznych. Koszt zeszytu z zestawienia ofert drukarni warszawskich wynosić może przy 2000 egzemplarzy maximum 425 rub.

Honorarya autorskie, ze względu na to, że należy powołać do pracy siły pierwszorzędne, liczyć trzeba przecięciowo po 50 rb. za arkusz, czyli razem 500 rub. Redakcja, administracja, ogłoszenia pochłoną jeszcze około 200 rub., razem więc zeszyt miesięczny kosztować może około 1,125 rub.; zresztą przypuszczać należy, że liczby powyżej przytoczone dadzą się zredukować; ale gdyby nawet nie można było tego uczynić, wydatek roczny nie przeniesie 13500 rub., które przy 2000 egzemplarzy, licząc po 10 rub. za egzemplarz rocznie, bezwątpienia się pokryją przy należytem poparciu prasy periodycznej, które jest zapewnione i zważywszy, że niesprzedane w drodze prenumeraty egzemplarze sprzedawać się będzie po cenach znacznie wyższych w postaci książek.

Ażeby zgromadzić fundusz na cele wydawnictwa proponuje się utworzenie stowarzyszenia udziałowego, z udziałami po 50 rubli i sędzę, że po zgromadzeniu 3500 rubli, z czego 500 rubli liczyć

trzeba na koszt organizacji, a 3000 rubli na pokrycie pierwszych zeszytów, do wydawnictwa przystąpić można.

Osoby pragnące wziąć w niem udział, raczą na załączonej liście złożyć swoje podpisy, a skoro suma udziałów dosięgnie 3500 rubli, na specjalnem zebraniu zorganizuje się redakcja i administracja, oraz ustali się warunki ich działalności.

321/57

Zorganizowana w końcu roku 1914 grupa 15 osób podjęła zadanie informowania opinii publicznej w Anglii, Francji, Włoszech i Szwajcaryi o Polsce ze stanowiska niepodległościowego, szczególną zwracając uwagę na świat polityczny. Z biegiem czasu zamierzono rozszerzyć działanie w pewnej mierze i na państwa centralne.

Dla osiągnięcia zamierzonego celu

- I. wysłano na początku roku 1915 do Anglii delegata jako wykonawcę zamierzeń grupy.
- II. zamówiono i po zaaprobowaniu pod względem treści wysłano do Anglii szereg artykułów i opracowań o Polsce bądź, zasadniczych, bądź okolicznościowych.
- III. udzielano poparcia wydawnictwu "La Pologne et la guerre"
- IV. podjęto wydanie w języku angielskim, francuskim i włoskim broszury popularnej p.t. Polska.
- V. jako najskuteczniejszy i najpoważniejszy sposób osiągnięcia zamierzeń grupy wybrano wydanie w języku angielskim, francuskim i niemieckim wielkiego dzieła zbiorowego p.t. Polska, opracowanego pod redakcją oddzielnego Komitetu przez liczne grono autorów.

Szczegóły tych prac przedstawiają się jak następuje:

Ad I. Przedstawiciel grupy obrał za miejsce pobytu i teren działania Londyn i pracował z małą grupą Polaków i Anglików niezależnie od organizacji, które tam zastał. Próby nawiązania stosunków z redakcją "Encyklopedyi" wydawanej przez E. Piltza spełzły na niczem, stosunki z redakcją "Encyklopedyi" Fryburskiej są bardzo przyjazne. Wyniki prac przedstawiciela grupy są następujące:

a/ wydanie szeregu broszur popularnych, a mianowicie:

1. J.W. Harley. Wskreszenie Polski.
2. " " " Polityka Ekonomiczna Niemców w Polsce.
3. J. Świętochowski. Rola Polski w Europie.
4. N. Charakter międzynarodowy kwestyi Polskiej

5. Zaleski Krótki rys historii Polski.
6. Hołewiński. Krótki rys literatury Polskiej.
7. " " " " historii sztuki Polskiej.
8. Litwiński. Intellectual Poland.
9. Erlich. Szkolnictwo w Polsce.
10. N. Muzyka Polska
11. Kucharski. Samowystarczalność Ekonomiczna Polski.
12. Gurney. Ludność dawnej Polski.
13. J. Świętochowski. Żydzi w Polsce.
14. Nałkowski. Polska jako jednostka geograficzna.
15. Posner. Walki o Niepodległość.
16. Smoleński. Polska. Zarys historyczny.

Czy w chwili obecnej wszystkie broszury opuściły prasę, z pewnością twierdzić nie możemy. W połowie Lutego r.b. miało być wydrukowanych 12. Do 8-iu z nich mieli napisać przedmowy znani w Anglii politycy lub pisarze. Oprócz tego wydana będzie/albo jest/ większa broszura J. Harleya: Polska w przeszłości i teraźniejszości z przedmową Władysława Mickiewicza. Niektóre broszury zostały rozesłane bezpłatnie inne znajdują się również w handlu księgarskim.

- b/ wydawanie tygodnika informacyjnego "Polish News" /Nowiny z Polski/.
- c/ wywołanie utworzenia się organizacyi parlamentarnej pod przewodnictwem wybitnego członka parlamentu angielskiego dla stawiania na porządku dziennym i bronięcia sprawy niepodległości Polski w parlamencie.
- d/ umieszczanie w prasie angielskiej szeregu artykułów o Polsce, bądź opartych na nadesłanych z Warszawy materiałach, bądź ściśle politycznych, napisanych przez Anglików. Wszystkie artykuły udowadniają, że przywrócenie Polski niepodległej jest możliwe, pożądane, a nawet konieczne.

Ad II. Artykuły wysłane poruszały zarówno zasadniczą sprawę niepodległości, jak i zagadnienia chwili. Zostały one przeważnie zużytkowane jako materiał do artykułów oryginalnych - przeważnie angielskich, w małej mierze francuskich i włoskich.

IV. Polskie życie polityczne.

Charakterystyka kultury polskiej i jej odbicie w piśmiennictwie.

Forma jest ściśle naukowa, obiektywna, wolna od cech publicystycznych, szczególnie przy przedstawianiu trudności, z jakimi naród polski walczy i ograniczeń, którym podlega.

Stosunki współczesne przedstawione są możliwie wyczerpująco i to na całym obszarze, który zamieszkują Polacy bądź zwartą masą, bądź jako część ludności, poważna ilościowo czy jakościowo, a więc obejmują: Królestwo, Galicyę, Szląsk Austriacki i część Pruskiego, Poznańskie, Prusy Zachodnie, Rejencyę Olsztyńską, Litwę i Ruś.

Objętość "Księgi" będzie 900 - 1000 stronnic in 4° przy 55 rozdziałach, 5 mapach, szeregu długim, tablic statystycznych i diagramów.

Teksty angielski, francuski i niemiecki są identyczne; pierwszy wydany będzie w Londynie, drugi i trzeci w Szwajcaryi, wszystkie po 5000 egzemplarzy. Rękopis i przeważna część tłumaczeń francuskich i angielskich są już na miejscu tak, iż druk winien być rozpoczęty w najbliższej przyszłości. Tłumaczenie francuskie jest już niewątpliwie ukończone, angielskie jeszcze nie całkowicie. Tłumaczenie niemieckie dokonywane jest w Krakowie i rozdziały wysyłane do Szwajcaryi w miarę wykonania tłumaczenia i sprawdzenia jego dokładności. Praca ta ukończona będzie w początku czerwca. Część nieznaczna autorów i przeważna tłumaczący otrzymała honorarium.

Czynności wydawnicze w Londynie wykonywa przedstawiciel grupy; w Szwajcaryi jeden z członków grupy wraz ze znanym historykiem polskim, obaj bawiący w Lozannie.

Niezwykle trudności, z jakimi połączona była zarówno praca redakcyjna, jak i przesyłanie rękopisów o tak znacznej objętości spowodowały zwłokę w wydaniu, które zamierzone było pierwotnie na koniec 1915 roku. Poważną trudność przedstawia również wykonanie map. Trudności o których mowa były różne przed sierpniem 1915 roku i po tym termi-

nie, ale jedne i drugie były i są znaczne.

Gdyby środki starczyły, grupa uważałaby wydanie wło-
skie ewentualnie węgierskie za pożądane.

Stosunek "Księgi Amarantowej" do Encyklopedyi, wyda-
wanej przez E. Piltza jest żaden. Co do wydawnictwa Frybur-
skiego, którego tom I ma się ukazać, to zdecydowane jest
uzgodnienie danych statystycznych i zaznaczenie w odpowied-
niem miejscu "Księgi", że wydawnictwo to może być uważane
za zbiór wiadomości faktycznych, uzupełniających to, co
jest podane w "Księdze". "Księga" będzie rozesłana człon-
kom wszystkich parlamentów i sejmów, członkom rządów, przed-
stawicielom państw na kongresie, politykom, redaktorom dzien-
ników politycznych, towarzystwom społecznym, naukowym i
politycznym i t.d.

Towarzystwo Naukowe Płockie

142

VI. Samodzielne rządy Polski /Księstwo Warszawskie, Królestwo Kongresowe, doba autonomiczna w Galicyi/.

Położenie prawne narodu polskiego.

I. Ustrój prawno-polityczny zaborów

II. Położenie prawne kościoła katolickiego w Polsce

III. Prawa wyjątkowe:

- a/ wyjątkowe pełnomocnictwa administracyi w zaborze rosyjskim
- b/ ograniczania ludności polskiej w dziedzinie prawa cywilnego

IV. Prawa językowe w Polsce

Polska współczesna.

I. Stan ekonomiczny:

- a/ Statystyka własności ziemi w Polsce
- b/ Rolnictwo
- c/ Bogactwa kopalne
- d/ Przemysł
- e/ Handel
- f/ Finanse i banki
- g/ Komunikacje
- h/ Wielkie miasta w Polsce
- i/ Udział Polski w dochodach skarbowych państw zaborczych

II. Stan kulturalny:

- a/ Oświata
- b/ Nauka i sztuka
- c/ Zrzeszenia społeczne /kulturalne, ekonomiczne, zawodowe, robotnicze, poświęcone rozwojowi fizycznemu i skauting/
- d/ Szpitalnictwo i higiena

III. Stosunki narodowościowe i społeczne:

- a/ kwestyc narodowościowe /Litwini, Łotysze, Białorusini, Ukraińcy/.
- b/ Ustrój społeczny /ziemiaństwo, mieszczaństwo, lud wiejski i sprawa włościańska, robotnicy społeczeństwo polskie na Litwie i Rusi/
- c/ Żydzi w Polsce

42

Ad III. Dla zaradzenia trudnościom materialnym wydawnictwa "La Pologne et la guerre" udzielono wydawnictwu dwukrotnie subsydyum. O ileby środki grupy pozwoliły na to, istnieje zamiar powiększenia tego subsydyum znacznie wobec zgodności stanowiska politycznego i rzetelnego pożytku, który wydawnictwo to przynosi. Pod powyższym tytułem wychodzi już szereg broszur politycznych po francusku, jak np. La Pologne et la guerre, Reflexions sur le problème polonais, Les Polonais et les Russes. Obecnie wydawany jest miesięcznik: L'aigle blanc, którego wyszły już dwa zeszyty po 160 stron każdy. Około redakcyi skupia się grupa osób, prowadzących działalność publicystyczną, organizującą zebrania, odczyty, etc.

Ad IV. Krótkiej broszury popularnej p. t. Polska /80 - 100 stronic in 80/ miały wyjść wydania angielskie, francuskie i włoskie po 5 - 10 tysięcy egzemplarzy, przeważnie dla rozesłania wybitnym osobom pojedynczym, stowarzyszeniom, bibliotekom, klubom, szkołom etc. Tymczasem wyszło wydanie francuskie, tekst angielski będzie wkrótce wydany.

Ad V. Myśl wydania wielkiej pracy zbiorowej, przedstawiającej przeszłość i teraźniejszość Polski jako całości dla dowiedzenia, że Polacy mają prawo do tworzenia państwa niepodległego i siłę do utrzymania go powstała zaraz po wybuchu wojny. Wydawnictwo poczęte w szczupłych względnie ramach rozrastało się w miarę postępu pracy. W chwili utworzenia się grupy 15-u część pracy była już wykonana. Następnym zajęciem się sprawą wydania "Księgi Amarantowej" ze strony grupy było wstąpienie 2-ch członków grupy do Komitetu Redakcyjnego i znaczne rozszerzenie programu, który się przedstawia jak następuje:

Słowo wstępne.

Rozwój terytoryalny Polski.

Charakterystyka fizyczna ludności ziem polskich.

Statystyka zaludnienia ziem polskich.

Geneza historyczna Polski współczesnej.

I. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

II. Rozwój narodowościowy Polski

III. Rola Polski w dziejach ludzkości

IV. Rozbiory Polski

V. Dzieje Polski w XIX wieku

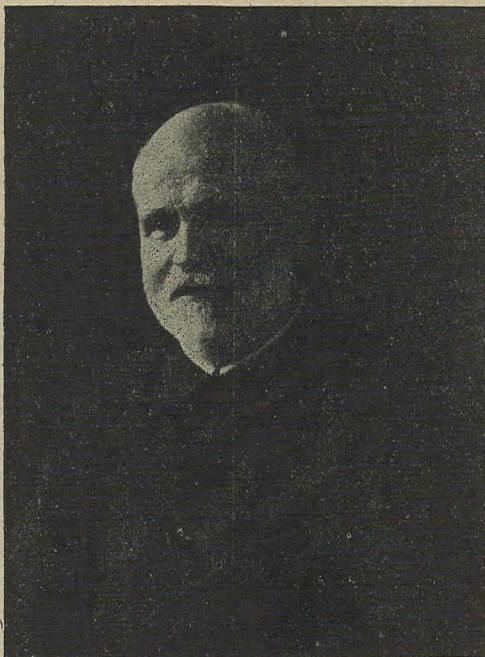
a/ sprawa polska w XIX w.

b/ dzieje wewnętrzne.

47
NAKŁADEM KSIĘGARNI M. ARCTA W WARSZAWIE,
NOWY-ŚWIAT 35 WYSZŁA NOWA KSIĄŻKA

WINCENTEGO LUTOSŁAWSKIEGO
NIEŚMIERTELNOŚĆ DUSZY
ZARYS METAFIZYKI POLSKIEJ

Cena 7 zł., w oprawie 9 zł.

Testes odwiecznyj. niemiertelnij w duchem,
ciastow uwiązonyj w ciele. Wzrostko o
tylko rzecz, oryginal w tem życiu lub w
jednym z dalszych żywotów na ziemi, w ciele
wolnem o znaczenia, dobroty, wzdry. smierci.
Wan rapewniane wdrowie, bogactwo, moc,
wiedze, genjusz, świętość, radość wielkości,
jeśli cie, wyroczestę quiewm, strachem, za-
drości, lewstwa — i imiata wtkrocyp
na drogę, wiosną, do kwiecia Borego
na ziemi, jasno wskazań, w tej książce
wiesz antaj jak, tyle wazy, do ci bądnie po-
mleba, żeby wozumieć prawdę w niej wy-
warone, oddawna gżorone przez wienaw.
Tego wozumiecia w radziej wieci żyry ci
autor, w uroczytym dniu wykonienia
druku dzieła, rawrewajęcego pierwszą w
literaturze polskiej obywatelnyj synte-
zę wiedzy świętej narodu, dotąd frag-
mentarownie objawionej.

Warszawa 31 Lipca 1925 r.
w dzieł św. Ignacego.
Wincenty Lutosławski

KARTKA Z AUTOGRAFEM PROF. W. LUTOSŁAWSKIEGO
Z KSIĄŻKI „NIESMIERTELNOŚĆ DUSZY”

Jest to w literaturze polskiej ostatniego pokolenia
J pierwsza próba syntetycznego przedstawienia
całokształtu polskiego narodowego poglądu na
świat, wyrażonego dotąd fragmentarycznie w pi-
smach wieszczów, w Ojcie Nasz Cieszkowskiego
i w innych dziełach poetów i myślicieli polskich.
Autor, wychodząc z zagadnienia nieśmiertelności
duszy, daje zupełną metafizykę czystej jaźni, teo-
rię czasu, krytykę determinizmu, obronę wolności
woli, naukę palingenezy czyli losów jaźni w wiecz-
ności, i eschatologję czyli naukę o życiu pozagro-
bowem.

Liczne dotychczasowe dzieła tegoż autora, jak
Wstęp do filozofji, Logika ogólna, Ludzkość odro-
dzona, Praca Narodowa, Początki filozofji gre-
ckiej, Platon jako twórca idealizmu, Wojna wszech-
światowa — są powszechnie znane, podobnie jak
jego dzieła w obcych językach: Seelenmacht, Pla-
to's Logic, Volonté et Liberté i niedawno wydane
(1924) dzieło The World of Souls, w którym praw-
dy mesjanizmu polskiego po raz pierwszy są uprzy-
stępnione szerokiej międzynarodowej po angielsku
czytającej publiczności. Autor byłby napisał wię-
cej takich dzieł, gdyby był tyle czasu nie poświę-
cał na wychowywanie jednostek, poczynając od
przedwczesnie zmarłych młodszych braci Marjana
Kazimierza i Józefa, którym dedykuje ostatnie swe
dzieło, stanowiące poniekąd testament filozofa.

Ostatnie słowo autora do czytelnika można uważać za autoportret psychiczny, uzupełniający portret fizyczny, widniejący obok karty tytułowej. Te dwa portrety i autograf na końcu dzieła dają najprawdziwsze wyobrażenie o autorze i stanowią gwarancję jego szczerości filozoficznej, która w takim dziele ma wielką doniosłość. Przemawia do nas człowiek, który zwiedził cały świat ducha, poznał liczne dziedziny nauki współczesnej, rozmaite obce kraje i wielu wybitnych ludzi obcych narodów. Daje on nam, jak sam to zaznacza, **dogmat** narodowy bez cienia krytycznych wątpliwości.

Abyśmy mogli osądzić, czy możemy mu zaufać, że wiernie streścił wyniki swego doświadczenia życiowego, musimy go poznać osobiście i ocenić jego charakter, a to nam on znakomicie ułatwia.

Jego marzenie o zjeździe ludzi dobrych i mądrych dla narady nad poprawą Rzeczypospolitej ma ten sam charakter co wizje Słowackiego, gdy wołał: „a to się pali tylko serce moje”.

To gorące serce samotnego myśliciela podyktowało mu **ostatnie słowo** do czytelnika, wzruszające dla tych, co je pojmą, śmieszne dla tych, co takich myśli nie są w stanie zrozumieć, a niepokojące dla tych, co się boją ujemnej opinii o autorze, właśnie dla tego, że sami mu sprzyjają. Autor użył tu dziwnego psychologicznego środka, pozwalającego mu według osobistej reakcji na to **post-scriptum** arcy poufne, odróżnić duchy sobie pokrewne od obcych lub wrogich, a choć może nie zdoła zebrać widzialnie swej duchowej rodziny na osobliwy sejm przez niego wymarzony, to stawiając przed oczy swoich czytelników ten ideał, zjednoczył

46
w duchu prawdziwych przyjaciół, o co mu głównie chodziło.

Szerzenie polskiej metafizyki w Polsce jest najskuteczniejszym środkiem przeciw obcym prądom, zatrującym życie narodowe. Książka ułatwiająca zdobycie pełni świadomości rzeczywistego bytu odwiecznej i nieśmiertelnej jaźni — jest potężnym czynnikiem zjednoczenia tych wiekistych duchów w życiu narodowym, wiodącym do ustalenia harmonji bytu na ziemi. Znajdujemy tu jasny i promienny pogląd na świat, prawdziwe zdrowie ducha, które jest najpewniejszą gwarancją zdrowia cielesnego i społecznego.

Treść dzieła, pisanego przez lat trzydzieści, a ostatecznie zrehabilitowanego przez autora u schyłku bogatego żywota, nie jest indywidualnym wymysłem, ale dojrzałym owocem myśli najwyższych duchów narodu. Mesjanizm polski jest dziełem tych duchów, więc jest nieśmiertelnym jak sława tych co go stworzyli. Prawdy wiekuiste nie dadzą się słumić na zawsze, a liczne znaki czasu świadczą że nadchodzi nowa epoka odrodzenia mesjanizmu. Przygotujmy się do niej, czerpiąc z **Nieśmiertelności Duszy** Wincentego Lutosławskiego jasne wyobrażenie tego poglądu na świat, który jest najwspanialszym owocem twórczości ducha w naszym narodzie.

Nauczycielstwo polskie znajdzie w tem dziele zasadniczy komentarz do najtrudniejszych pism wieszczów, a także program wychowania narodowego na przyszłość, obszerniej wyłożony w dziele **Praca Narodowa**.

Dzieła **Ludzkość Odrodzona i Na drodze ku Wielkiej Przemianie**, wydane przed wojną, także

znajdują w nowem wydaniu **Nieśmiertelności Duszy** swe głębokie uzasadnienie, bo tutaj odkrywamy źródło, z którego przez 40 lat płynęły wszystkie przekonania autora. Miał on w 22-m roku życia osobliwe doświadczenia duchowe, które go na zawsze przekonało o niezniszczalności własnej jaźni. W tym bardzo intensywnie przeżywanym roku 1884—5 zdecydował się na zawsze los filozofa, który wówczas od wychowania swoich młodszych braci zaczął wieloletnią służbę wychowania narodowego i wyrzekł się pracy wyłącznie teoretycznej, do której wykazał największe uzdolnienie. Jest on tak bardzo świadomym swej odwieczności i nieśmiertelności, jak mało ludzi nie tylko w Polsce, ale na całym świecie. Świadomość taką umiał on w ciągu życia swego obudzić nie tylko u rodzonych braci, ale u wielu swych uczni, nawet zupełnie pozbawionych szkolnego wykształcenia. Nowa książka otwiera te skarby wszystkim jej czytelnikom, ale zarazem zobowiązuje ich do społecznego czynu, bo wymaga śmiałego apostołstwa prawdy zdobytej i łączenia wyznawców tej prawdy w karne szeregi sług Bożych, pracujących nad przyspieszeniem nadejścia Królestwa Bożego na ziemi.

Autor nie poprzestaje na czystej metafizyce, ale daje liczne zastosowania wychowawcze, społeczne i polityczne, wynikające ze zrozumienia odwieczności i nieśmiertelności jaźni. Znajdujemy tutaj np. oryginalny pogląd na najskuteczniejszy sposób wyzwolenia się z niedoli piekła małżeńskiego, w które się pogrążają niedobre małżeństwa wskutek niezrozumienia istoty własnego życia — wytłomaczenie warunków prawdziwej bezinteresownej przy-

jaźni i jej związku z życiem narodowym — wskazanie drogi do powszechnego dobrobytu przez właściwą ocenę mienia w porównaniu z innymi cechami osobowości jak uzdolnienie lub charakter — uwydatnienie wielkości przeznaczeń polskiego narodu i świetlanej przyszłości, która go czeka, gdy wzrośnie liczba prawdziwych Polaków, nie lekceważących sobie świętej wiedzy narodu, objawionej przez wieszczów. Wszystko to wyrażone jasno, z głębokim przekonaniem opartem na bardzo rozległym doświadczeniu duchowym i umysłem autora, podnosi ducha czytelnika i daje mu siłę do wytrwałej walki z przeciwnościami doczesnego bytu.

Rozległe horyzonty, ukazane przez autora w jego eschatologii, która zawiera potępienie spirytyzmu i okultyzmu, a zwraca czytelnika do źródeł polskiego mesjanizmu — pobudzają do rzetelnych wysiłków, aby najwyższe ideały społecznego współżycia w rodzinie, szkole, narodzie własnym i w całej ludzkości urzeczywistnić już na ziemi, nie odkładając wiekuistej szczęśliwości do innego świata. Kto się tymi ideałami przejmie, ten łatwo sobie uprzytomni własne powołanie, a wtedy nauczy się mierzyć siły na zamiary, bo znajdzie źródło sił nieskończonych, które rosną, gdy są właściwie użyte. W ten sposób ten zarys metafizyki polskiej dla wielu czytelników stanie się niewyczerpanym źródłem żywotności i sprawności w pełnieniu praktycznych obowiązków. Można powiedzieć, że autor w tej książce zdradza najgłębszą tajemnicę tej niepożytej żywotności, której mu wszyscy co go znają zazdrozczą, a którą sobie sam zdobył w 22-m roku życia przez odkrycie potęgi ducha i prawdziwej natury ciała.

Nowe wydanie **Nieśmiertelności** jest drukowane na cienkim bezdrzewnym papierze, tak, że książeczka objętości 416 str. druku mało zajmuje miejsca i może wszędzie towarzyszyć czytelnikom. Cena przystępna, a nadto jeszcze autor szafuje egzemplarzami autorskimi dla tych czytelników, co chcą się przyczynić do rozpowszechnienia dzieła. Kto nabędzie w jakiejkolwiek księgarni jeden egzemplarz i zgłosi się pod wskazanym w dziele adresem do autora, otrzyma wiadomość o wyjątkowo korzystnych warunkach kolportażu. Chodzi o wykrycie żądnych prawdy o życiu duchowem czytelników. Takich ludzi jest w Polsce kilkaset tysięcy i można ich uszczęśliwić, dostarczając im do wielokrotnego czytania książkę interesującą, otwierającą im nowe horyzonty. Aby do nich trafić, trzeba umieć szukać. Dotychczas kolportaż dobrych książek w Polsce prawie nie istnieje. Autor, opierając się na doświadczeniach zebranych w wielu obcych krajach, wymyślił nadzwyczaj prostą metodę, za pomocą której życzliwi czytelnicy mogą rozpowszechniać jego dzieła wśród swoich przyjaciół, dzieląc się z nimi znacznym zyskiem, wynikającym z pominięcia pośredników. Przyjęcie tej metody rozszerzy zakres czytelnictwa i zapewni wielu osobom znaczny zarobek.

K S I Ę G A R N I A M. A R C T A

Warszawa
Nowy-Swiat 35

Poznań
Plac Wolności 7.

Nr.2.

B I U L E T Y N T Y G O D N I O W Y

31.X.1925.

O s t a t n i e N o w o ś c i o d 22.X.do 29.X.1925.

Andruchowicz T.i Ogielski W.-Roboty ręczne Zt.II.....	Zł.	-4.--
Bąkowski St.-Gawędy z Panem,Poezje.....	"	-4.50
Burnett Fr.-Mały Lord,Pow. dla Młod.....	"	-6.--
Byszewski W.-Rozwój Szkolnictwa Handlowego w Polsce.....	"	-1.50
Chodźko I.-Boruny.....	"	-1.--
Danysz A.O wychowaniu.....	"	10.--
Dmowski R.-Anglja powojenna i jej polityka.....	"	-3.--
Facecje i anegdoty.....	"	-1.80
Farney M.Wśród stepów i pustyni Mongolji.....	"	--.40
Gamaston-Patamorgana.....	"	-1.30
Gawlik M.-Powstanie Styczniowe.....	"	-1.--
Gebert B.-Kwalifikowanie Nauczycieli Szkół Powszechnych przez Inspektora Szkolnego.....	"	--.50
Gerard L.-Zagadnienia wychowawcze a program nauczania.....	"	-1.--
Grotowska H.-O poznawaniu kraju.....	"	-4.20
Grużewski B.-Rola dziejowa Bolesława Chrobrego a zagadnienia polityki bieżącej.....	"	-1.20
Gumiński L.O korzyściach meljoracji i spółkach wodnych.....	"	--.60
Heard L.-Czerwony ślub,Nowele.....	"	--.95
Krzywoszewski S.-Rusałka.....	"	-1.80
Jaworskie J.i M.-Co i w jaki sposób opowiadać dzieciom młodszym i starszym.....	"	-5.40
Hoborski A.-O nauczaniu matematyki.....	"	-1.80
Kwiatkowski S.-Uwagi o ustroju szkolnictwa ogólnokształcącego..	"	-2.--
Leśniowski S.-Kiedy i jak stosować nawozy pomocnicze?.....	"	-1.50
Lewicki S.-Wobec grozy wojny powietrznej.....	"	--.15
Lubowicz A.Nowy przepis o spalonym przy footbalu./z licznymi ryci- nami/.....	"	--.50
Łużyć J. -Każń Mikołaja II.....	"	--.25
Mączyńska M.-Nieznanemu żołnierzowi.....	"	-1.60
Makuszyński K.-Wycinanki.....	"	-5.--
Medyński W.dr.-O leczeniu elektrycznością.....	"	-5.--
Michalski W.-Przyroda martwa.....	"	-2.60
Mihułowicz J.-Arytmetyka i Algebra.....	"	-4.80
Narciarstwo Polskie.....	"	10.--
Nowakowski M.A.-Tydzień i Miłość,poezje.....	"	-3.80
Ornicz P.-Generał Władysław Jędrzejewski.....	"	-2.--
Bolaczkówna M. Atlasy krajoznawcze.....	"	--.75
Prosalus dr.-Zycie płciowe.....	"	-1.50
Przygody Pana Wszędobylskiego z Wymysłowic.....	"	-2.40
Rachunki dla IV. oddz. szkół powszechnych.....	"	-2.--
Rocznik Orientalistyczny t.II.....	"	12.--
Monografia Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Radomiu.....	"	15.--
Rolland R.-JanKrzysztof i Swit i poranek.....	"	-9.--
Romer E. -Powszechny atlas geograficzny.....	"	17.--
Sewer-Bratnie dusze.....	"	-4.80
Solski Ludwik.....	"	-3.--
Sporzyński Ksawery.....	"	-5.20
Studnicki Wł."Polityka Polska i Odbudowa Państwa"	"	-2.--
Syrokomla Wł.-Urodzony Jan Dęboróg.....	"	-1.50
Trybulski M.-Kury,Hodowla drobiu.....	"	11.50

K S I Ę G A R N I A M. A R C H T A

Warszawa
Nowy-Swiat 35.

Poznań
Pl. Wolności 7.

Nr. 3.

B I U L E T Y N T Y G O D N I O W Y

3.X.1925.

O s t a t n i e N o w o ś c i o d 29.X. do 5.XI.1925.

Aparaty telefoniczne/Niemiecki aparat brzęczykowy/.....	Zł.	1.70
Broniewski W., S. Stande i W. Wandurski.-Salwy.....	"	1.50
Bruchmüller J. pułk.-Artylerja Niemiecka.....	"	3.00
Dalecka W.-Pan Minister przyjeżdża, komedia w dwóch odsłonach....	"	-.80
Doświadczenia i błędy naszej polityki zagranicznej.....	"1	0.00
Dzięgielewski K. por. rezerwy-Karabin francuskiej piechoty 07/15.WZ. 16 kaliber 8 MM. systemu Berthiera.....	"	1.20
Informator o ruchu rowerowym, samochodowym, motocyklowym i zaprzęgowym na obszarze Państwa i przez gra- nicę Rzeczypospolitej Polskiej. Ruch kołowy w miastach. Zbiór obowiązujących przepisów.....	"	2.00
Kalusiński T. inż. Krótki zarys chemji gazów i dymów bojowych.....	"	1.20
Jotes-Wojsko w karykaturze, serja M.....	"	3.00
Klochowicz K. Kap.-Pistolety.....	"	4.00
Kraushar A.-Dawne pałace warszawskie.....	"	15.00
Kühner dr.-Tajemnica życia powstającego w cztery oczy.....	"	12.00
Lepecki H. B.-Pod tchnieniem Sirocca.....	"	3.00
Margueritte W.-Ulicznica, powieść.....2.t.....	"	9.00
Nitsch K. prof. Wykłady-Bakterjologia, opr. t. II.....	"	7.00
Peiper T.-Nowe usta, odczyt o poezji.....	"	1.50
Porwit M.-Tajemnica Musztry.....	"	-.90
Przepisy sanitarne wojskowe.....t. I.....	"	-.20
Raporty gospodarcze, Niemcy w roku 1924.....	"	3 --
Rivoli J. dr.-Ogólny zarys geografji leśnictwa.....	"	12.--
Rossowski St.-Ku czci nieznanego żołnierza.....	"	--.25
Szeptycki St. gen. broni-Front Litewsko-Białoruski z mapą i szkicami.....	"	10.--
Szulc-Golska B. dr.-Biblijografia przekładów polskich z literatury francuskiej.....	"	5.--
Semkowicz Wł.-Europa w okresie wypraw krzyżowych.....	"	.50
Tołkoczko B. Pr.-Kotły parowe/z atlasem/.....	"	20.--
Woyna W.-Modelarstwo lotnicze.....	"	-2.80
Zausmer S.-Program iluzji, rzecz o Anatolu France'ie.....	"	-1.50
Zieliński T. prof.-Z życia idej, studja i szkice.....serja I.....	"	12.--

KSIĘGARNIA MARCTA

WARSZAWA

POZNAŃ

Nowy-Świat 35.

Pl. Wolności 7.

BIULETYN TYGODNIOWY

Nr. 5.

od 15/X. do 21/X.

Abramowicz Ludwik-Cztery wieki drukarstwa w Wilnie	Zł. -9--
AAdametz L. Dr. Prof. - Hodowla ogólna zwierząt domowych	" 12--
Bar A. - Zapiski więzienne J. I. Kraszewskiego	" 2--
Bernacki L. i Czapelski T. - Obiad czwartkowy	" 25--
Białynia E. - Hołd Pruski	" 1.50
Górka O. - Śmierć w purpurze	" - 25
Czeska-Maczyńska M. - Powstanie Styczniowe	" 1.60
Błażejowski A. - Czerwony Błazen	" 2.20
Brzostowska J. - "Erotyki"	" 2.80
Bujak Fr. - Rozwój Gospodarczy Polski	" 3--
Butrymowiczówna. - Serce ~~szepów~~ telegraficznych	" 2--
Chotkowski X. prof. Dr. Wł. - Szkice Działalności Kościoła	" 2.50
Chrzanowski I. - Pierwszy redakcja noweli Sienkiewicza Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela	" 2.--
Comby J. - 260 porad lekarskich w chorobach dziecięcych	" 10.50
Cooper J. F. - Pogromca Lasów	" 3.90
Długosz T. ks. Dr. - Historia Kościoła Katolickiego t. II.	" 4--
Dzwonkowski Wł. - Dzieje Polski	" 4.--
Falski M. - Wskazówki metodyczne do XI wydania Elementa- rza powiastkowego dla dzieci	" 1.60
Dudryk M. inż. - Przewodnik narciarski po terenach Kar- pat wschodnich /z mapą schematyczną/	" 1.--
Folkierski Wł. - Kłopoty francuskiego autora XVII wieku z polszczyzną	" 2--
Ganszyniec R. - Polskie listy miłosne dawnych czasów	" 12--
Gauguin P. - Noa Noa- Powieść	" 2.20
Grycz J. - Przewodnik dla korzystających z bibliotek	" 4--
Gutowski Wł. - Czubaryk	" - .80
Haggard R. H. - Ayesha Duch gór 2 t.	" 6.20
Hartleb Z. - Szabla polska	" 5--
Heinrich W. - Zarys historii filozofji t. I.	" 7--
Ibanes V. B. - Ziemia zdobywców t. I.	" 2.20
" " " " t. 2.	" 2.20
Jespersen O. Prof. The England and the Reader	" 7.--
Kent W. - Badanie zakładu przemysłowego	" 3.80
Kucharski Wł. - Myśli z pism H. Sienkiewicza	" 5.40
Kuśmierski Fr. - Drzewa wyrobowe t. I.	" - 75
Małaczyński - Słownik leśniczy	" 12.--
Mickiewicz A. - Epilog Pana Tadeusza	" 4--
Michalski St. Fr. Iwierski - Exposé sejmowe	" 1.90
Moszyński K. - Badania nad pochodzeniem i pierwotną kulturą słowian t. I.	" 3--
Naukowa organizacja pracy /Pierwszy zjazd polski /	" 9--
Niesiołowski W. - Praktyczne wskazówki dla zbieraczy motyli	" 1.20
Odzyskane zbiory rękopisów i grafiki w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie	" 2.--
Ptaśnik J. - Kultura wiosek średnich I. Życie religijne i społeczne /z ilustracjami/	" 15--
Prace i materiały etnograficzne /z rycinami /	" 4.50
Rosinkiewicz K. - Czarny krzyż i czarny orzeł	" 2.--
Rożański Br. inż. - Technologia przemysłów podlegających podatkom konsumpcyjnym cz. I.	" 2.--
Ruziewicz St. i Zyliński E. - Algebra Podr. dla kl. wyż- szych cz. II.	" 2.30

KSIĘGARNIA M. ARCTA

WARSAWA

Nowy-Świat 35.

POZNAŃ

Pl. Wolności 7.

Nr. 6.

BIULETYN TYGODNIOWY od 21/XI. do 28/XI.

Andruchowicz T. - Rysunki maszynowe / ich wykonanie i czytanie	Zł.	4.80
Babecki J. mjr. - W sprawie dezynfekcji	"	1.60
Bełcikowski J. - Bolesław Chrobry	"	1.50
Białynia E. - Legjony i wojska polskie w wojnach napoleońskich	"	1.80
" " Włóścianie za Kościuszki	"	90
Bojowa służba piechoty / Najnowszy regulamin sowiecki piechoty /	"	3.50
Bougaud Ks. Biskup - Życie chrześcijańskie	"	6.---
Budzik Wł. ks. - Nauka religji katolickiej. Na kl. I. II. III. szkół powszechnych	"	1.80
Diecezja mińska i jej pasterz biskup Z. Łoziński X. W. Czeczot	"	1.50
Daniłowski G. Tętent	"	2.20
Ebers I. - Uarda Powieść t. I. II. III.	"	5.---
Gawlik M. Dr. - Stanisław Staszic	"	80
Grabiński St. - Cień Bafometa Pow. fantastyczna	"	3.50
Lam. St. Dr. - Ilustrowana encyklopedia Zt. I. 5 Zł. w prenum.	"	4.---
Instrukcja w sprawie bibliotek dla młodzieży szkół powszechnych	"	40
Ippoldt J. - Dydaktyka języka niemieckiego	"	8.---
Jankowski J. - Jazda figurowa na łyżwach	"	2.---
Kalendarz Kółek Rolniczych na 1926	"	1.50
Nauka Boża cz. II. dla II. oddz. szkół powszechnych Ks. Kalinowski.	"	1.20
Konopiński Dr. - Studja zootechniczne nad bydłem w Polsce t. 2 i 3	"	12.---
Kotaniec St. - Latarnia projekcyjna	"	30
Kryzys cukrowniczy a rolnictwo	"	6.---
Lange A. - Pocałunki Poezje	"	3.20
Lindeman Wł. Dr. - Toksykologia chemicznych środków bojowych	"	13.---
Łoziński Wł. - Opowiadania imię pana Wita Narwoja	"	2.45
Nelard O. inż. - Na Wulkanie. Krwawym szlakiem rewolucji / Powieść z czasów rewolucji w Rosji t. II.	"	3.---
Olechowski G. - Buntownicy Nowele	"	65
Oryźnina J. - Zarys przemysłu ludowego w Polsce	"	5.---
Plan ratunku Polski	"	75
Program gimnazjum państwowego / gimnazjum niższe cz. V.	"	20
Rej M. z Nagłowic - Zyciorys własny	"	1.---
Rouppert płk. - Służba zdrowia dywizji angielskiej w polu	"	1.20
Rudzki St. - Gruźlica a dobór rekruta	"	60
" " Pierwszy ogólnopolski zjazd przeciwgruźliczny w Krakowie	"	80
Siedlecki M. Dr. Prof. Uniw. Jag. - Na rafach koralowych	"	80
Sierosławski St. - Naszyjnik Królowej	"	25
Składkowski - Higjiena w wojsku Wielkiego Księcia Konstantego	"	80
" Samoloty sanitarne a godło konwencji genewskiej	"	80
Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej t. II woj. Łódzkie	"	6.---
Spirago Fr. Ks. prof. - Znaki wieszczce / Badanie naukowe na podstawie licznych zdarzeń /	"	3.---
Standé St. - Rzeczy i ludzie Poezje	"	4.80
Statystyka pracy Zt. 10	"	2.---
Stokłosa J. - Moje hipotezy o świetle	"	1.20

II.

Organizacja popierania przemysłu ludowego	Zł.	1.50
Studja taktyczne z historii wojen polskich 1918-21. t.7.	"	4.80
Szczodrowski H. Dr. med. - Zapobieganie kile	"	1.--
Suligowski A. Jak wzmocnić polską organizację państwową	"	3.--
Technika robót drzewnych. S. Sztybel	"	2.--
Wilczyński A. - Najnowsze swaty komedia w 2 odsłonach	"	1.10
Układy w Locarno podpisane dn. 16. października 1925r.	"	1.--
Umiński Wł. - Czarodziejski okręt Pow. dla Młod.	"	4.--
Vetulani A. - Pozew sądowy w średniowiecznym procesie	"	2.40
Ogród wzorowy i budowa domów z piasku i wapna - Welenowski.	"	3.--
Wiadomości statystyczne głównego urzęgu statystycznego	"	60
Witczak J. Instrumenty smyczkowe	"	35
" - Jak prowadzić chóry	"	60
Wojciechowski K. - Wiek oświecenia	"	10.--
Woronecki O. J. - Pełnia modlitwy / Studja teologiczne dla inteligencji	"	3.--
Zapiski numizmatyczne Nr. 1.	"	4.--
" " " 2	"	4.--
Zawadzki System obrony w 1920 r. / z atlasem /	"	9.--
Zbaniuszek Fr. ks. - Piekarczyk wenecki	"	1.--

.....

Polecamy P.T. Klientom niżej wymienione dzieła Artura Słowińskiego:

Konstytucja trzeciego maja	Zł.	1.50
Jan Karol Chodkiewicz Hetman wielki litewski /z mapa/	"	4.60
Joachim Lelewel Zarys biograficzny	"	6.60
Król Władysław IV.	"	5.80
Maurycy Mochnacki. Żywot i dzieła	"	6.--
Polska niepodległa	Zł. 3.80 w opr.	" 6.--
Powstanie kościuszkowskie	3.40	" 4.50
Powstanie styczniowe	4.--	" 5.20
Stefan Batory	4.	" 5.20
Jan Sobieski wyd. albumowe	20--	" 32.--
" " " tanie	6.	" 10.--
Hetman Żółkiewski	3.80	" 5.--
" " Wyd. większe na lepszym papierze	7.20	" 8.40
Tadeusz Kościuszko		25.
Zbaniuszek Fr. ks. - Piekarczyk wenecki	"	1.--

.....

Polecamy P.T. Klientom niżej wymienione dzieła Artura Słowińskiego:

Konstytucja trzeciego maja	Zł.	1.50
Jan Karol Chodkiewicz Hetman wielki litewski /z mapa/	"	4.60
Joachim Lelewel Zarys biograficzny	"	6.60
Król Władysław IV.	"	5.80
Maurycy Mochnacki. Żywot i dzieła	"	6.--
Polska niepodległa	Zł. 3.80 w opr.	" 6.--
Powstanie kościuszkowskie	3.40	" 4.50
Powstanie styczniowe	4.--	" 5.20
Stefan Batory	4.	" 5.20
Jan Sobieski wyd. albumowe	20--	" 32.--

53

Zarząd Związku Zrzeszeń Asystentów
Szkoł Wyższych Rzeczypospolitej Polskiej w myśl uchwały Zjazdu
delegatów Zrzeszeń, odbytego w Wilnie w kwietniu 1924 r.
ogłasza

K O N K U R S

na prace naukowe z następujących dziedzin wiedzy:

1. Nauki matematyczne i przyrodnicze.
2. Filozofja, nauki prawno-ekonomiczne i humanistyczne.
3. Nauki lekarskie.
4. Nauki techniczne.

Warunki konkursu.-

- I. Prace zgłoszone na konkurs winny być
1/oryginalne, wykonane samodzielnie, o charakterze badawczym /niereferatowym,
2/nie drukowane dotychczas, lub drukowane po 1 stycznia 1924 r..
- II. Autorami prac nadawanych mogą być tylko asystenci Szkół Wyższych Rzeczypospolitej Polskiej, należący do Związku Zrzeszeń Asystentów.
- III. Autor w każdej pracy może być jedna lub więcej osób; każdy jednak z autorów musi odpowiadać warunkom p.II.
- IV. Autor, lub grupa autorów mogą nadawzać na konkurs jedną lub więcej prac, z jednego lub kilku dziedzin konkursu.
Prace nagrodzone pozostają własnością autora.
- V. W każdym wymienionym 4 dziedzin konkursowych przyznana będzie 1 nagroda po 500 zł..
U w a g a : O ile stan funduszu Związku pozwoli, wysokość i liczba nagród mogą być zwiększone.
Przyznane nagrody będą wypłacone w ciągu miesiąca od chwili ogłoszenia wyniku sądu konkursowego.
Prace nadesłane na konkurs mogą być odbierane w ciągu 1/2 roku

od daty ogłoszenia wyniku sądu konkursowego.

VI. Sąd konkursowy mocen jest przelać nagrodę z działu do którego nie nadeszła prac lub też nadeszła prace nie odpowiadają warunkom konkursu - do innego z 4 wyżej wymienionych.

VII. Sąd konkursowy składać się będzie:

1/2 zaproszonych przedstawicieli Ministerstwa W.R. i O.P.

2/2 zaproszonych przedstawicieli nauki.

3/2 przedstawicieli Związku Zrzeszeń Asystentów.

VIII. Prace nadsyłane na konkurs mogą być pisane na maszynie lub też wyraźnym piśmem adresowym.

IX. Do każdej pracy winny być dołączone:

1/Nazwisko, imię i adres autora.

2/Nazwa Wyższego Zakładu w którym jest Asystentem.

3/Poświadczenie przez odpowiedni Zarząd Zrzeszenia Asystentów,

że autor jest członkiem tego Zrzeszenia.

X. Termin nadsyłania prac: 1 kwiecień 1925r..

Miarodajna jest data stempla pocztowego.

XI. Prace na konkurs należy nadsyłać pod adresem:

Klinika Dermatologiczna Uniwersytetu Warszawskiego

- Koszykowa 82-a.

Kol. Dr. Stanisław Łapuściński

Przewodniczący Zrzeszeń Asystentów.-

Sąd konkursu naukowego 1925 roku
Związku Stow. Asyst. Szk. Wyższ.
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa dn. 13/VI - 25 r.

Szanowny Panie Profesorze!

Związek Stowarzyszeń Asystentów Szkół Wyższych Rzeczypospolitej Polskiej obejmujący przeszło 95% ogółu asystentów, pragnąc zrealizować ideę przewodnią Związku - popieranie pracy naukowo-twórczej wśród swych członków, ogłosił konkurs na prace naukowe.

Na konkurs nadesłano 82 prace.

Sąd konkursowy złożony z przedstawicieli: 1/ Ministerstwa W.R. i O.P. - dr. S. Michalski, naczelnik Wydziału Nauki, 2/ Uniwersytetu Warszawskiego - prof. W. Sierpiński, 3/ Politechniki Warsz. - prof. W. Świętosławski, 4/ Szkoły Głównej Gospod. Wiejsk. - prof. J. Sosnowski, 5/ Kasy im. J. Mianowskiego - prof. F. Czubalski i 6/ Związku Asystentów - dr. S. Kapuściński i inż. T. Jezierski, - zwraca się do Szanownego Pana Profesora z gorącą prośbą wzięcia na siebie trudu oceny nadesłanych prac z Jego specjalności:

25. J. Felczmann - „Polska z Tobie wielkiej wojny 1904-1909”

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Licząc, że Szanowny Pan Profesor nie odmówi Swego poparcia tak pożytecznej sprawie, prosimy o kierowanie się przy ocenie prac zasadniczymi punktami podanymi w załączniku "ocena pracy".

z poważaniem

Za Sąd konkursowy

Za sekretarza

Przewodniczący

Mieszko

Jacek Sosnowski

Dr. W. J. Fiedler
Warran.

242

